

Archeologienota

Kortenbergh Kouterstraat - Kersenlarenstraat

Deel 1: Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Kortenbergh Kouterstraat - Kersenlarenstraat.

Auteur

Tristan Minne

Erkende archeoloog

BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer

2021-0547

Plaats en datum

Gent, 5 mei 2021

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 1814
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

Inhoud

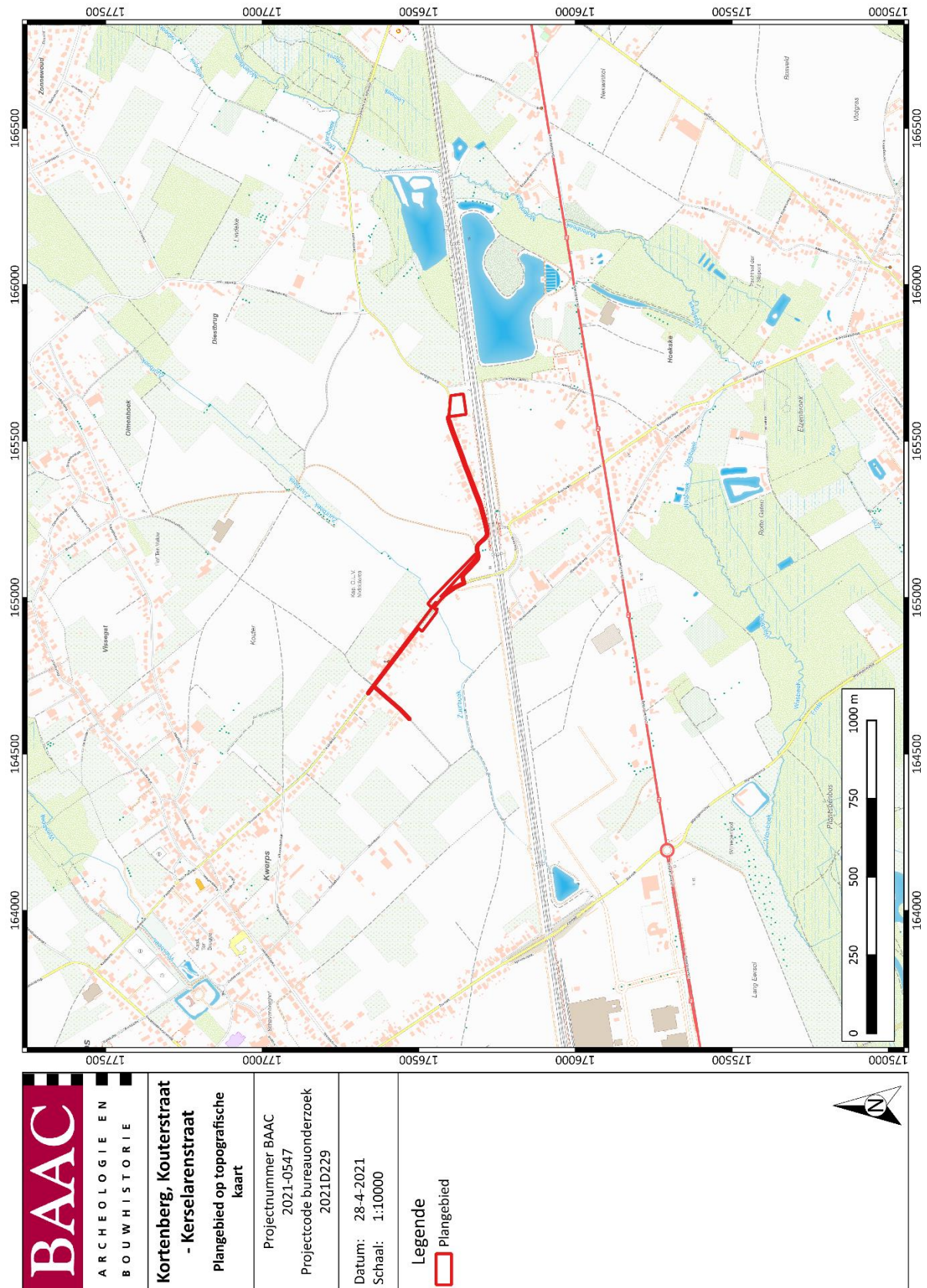
1	Beschrijvend gedeelte.....	1
1.1	Administratieve gegevens	1
1.2	Juridisch kader en onderzoekstraject	4
1.3	Aanleiding	4
1.4	Huidige situatie en geplande werken	5
1.4.1	Huidige situatie	5
1.4.2	Geplande werken en bodemingrepen	5
1.5	Randvoorwaarden	13
2	Bureauonderzoek	14
2.1	Werkwijze en strategie	14
2.1.1	Onderzoeksdoelstelling	14
2.1.2	Onderzoeksvragen	14
2.1.3	Methoden en technieken	14
2.2	Assessment	16
2.2.1	Landschappelijk kader	16
2.2.2	Historisch kader	26
2.2.3	Cartografische bronnen	26
2.2.4	Orthofotografische bronnen	30
2.2.5	Archeologisch kader	32
2.3	Synthese onderzoeksresultaten.....	36
2.3.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	36
2.3.2	Archeologische verwachting.....	36
2.3.3	Syntheseplan	36
2.4	Besluit.....	38
2.4.1	Potentieel op kennisvermeerdering	38
2.4.2	Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	38
2.4.3	Keuze onderzoeksmethode	38
2.4.4	Afbakening onderzoeksterrein	39
3	Samenvatting.....	4142
4	Lijsten.....	4243
4.1	Figurenlijst.....	4243
4.2	Plannenlijst.....	4243
4.3	Tabellenlijst	4244
5	Bibliografie	4345
6	Bijlagen	4547
6.1	Plannen van toekomstige inplanting 1/4	4547
6.2	Plannen van toekomstige inplanting 2/4	4547
6.3	Plannen van toekomstige inplanting 3/4	4547

6.4	Plannen van toekomstige inplanting 4/4	4547
-----	--	----------------------

1 Beschrijvend gedeelte

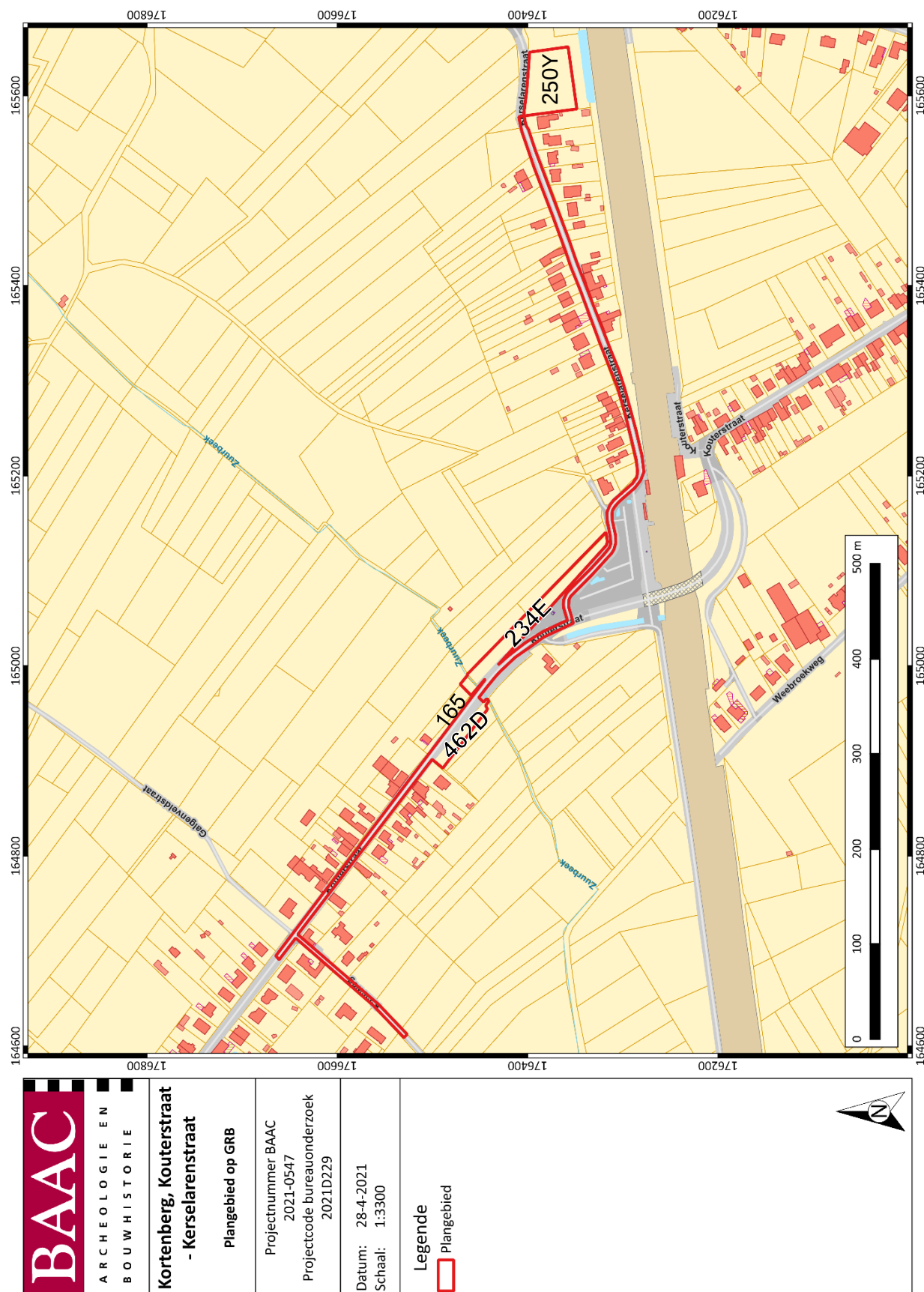
1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Kortenbergh Kouterstraat - Kersenlarenstraat		
Ligging	Kaasweg - Kouterstraat – Kersenlarenstraat - , deelgemeente Erps-Kwerps, gemeente Kortenbergh, provincie Vlaams-Brabant		
Kadaster	Kortenbergh, Afdeling 2 Erps-Kwerps, Sectie F, percelen: 462D, 165, 234E, 250Y en openbaar domein		
Coördinaten	Noordwest:	x: 164.610,33	y: 176.529,17
	Noordoost:	x: 164.697,91	y: 176.663,90
	Zuidwest:	x: 165.204,05	y: 176.276,53
	Zuidoost:	x: 165.653,43	y: 176.357,38
Oppervlakte plangebied	14.661 m ²		
Oppervlakte geplande ingrepen	14.661 m ²		
Kartering gewestplan	Woongebied met landelijk karakter en agrarisch gebied		
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2021-0547		
Bureauonderzoek	Projectcode	2021D229	
	Erkende archeoloog	BAAC Vlaanderen (Erkenningsnummer: 2015/00020)	
	Betrokken actoren	Tristan Minne (archeoloog)	
	Betrokken derden	n.v.t.	

Plan 1: Plangebied op topografische kaart¹ (digitaal; 1:10.000; 28/04/2021)

¹ AGIV 2021f

Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)² (digitaal; 1:250; 28/04/2021)

1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving. Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 4.0.

1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een heraanleg van rioolinfrastructuur gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de aanleg van bufferbekken) die qua omvang een directe bedreiging kunnen betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied *Kortenbergh, Kouterstraat- Kersenlarenstraat* bedraagt ca. 14.661 m², de geplande bodemingrepen hebben een oppervlakte van 14.661 m². Het plangebied valt buiten een beschermd archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde zone en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn

² AGIV 2021b

(GGA, gebieden geen archeologie).³ Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor 'beschermd onroerend erfgoed' opgenomen in het Geoportaal.

Aangezien het plangebied bestaand is uit lijninfrastructuur en aanhorigheden, het totale aantal lopende meter bestaande lijninfrastructuur, waarop de vergunning betrekking heeft 1.214 m bedraagt en de totale oppervlakte van de vergunningsplichtige bodemingreep buiten het gabarit 1.000 m² of meer bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze archeologienota, waarvan akte genomen door het agentschap Onroerend Erfgoed, wordt bij de omgevingsvergunningsaanvraag gevoegd.

1.4 Huidige situatie en geplande werken

1.4.1 Huidige situatie

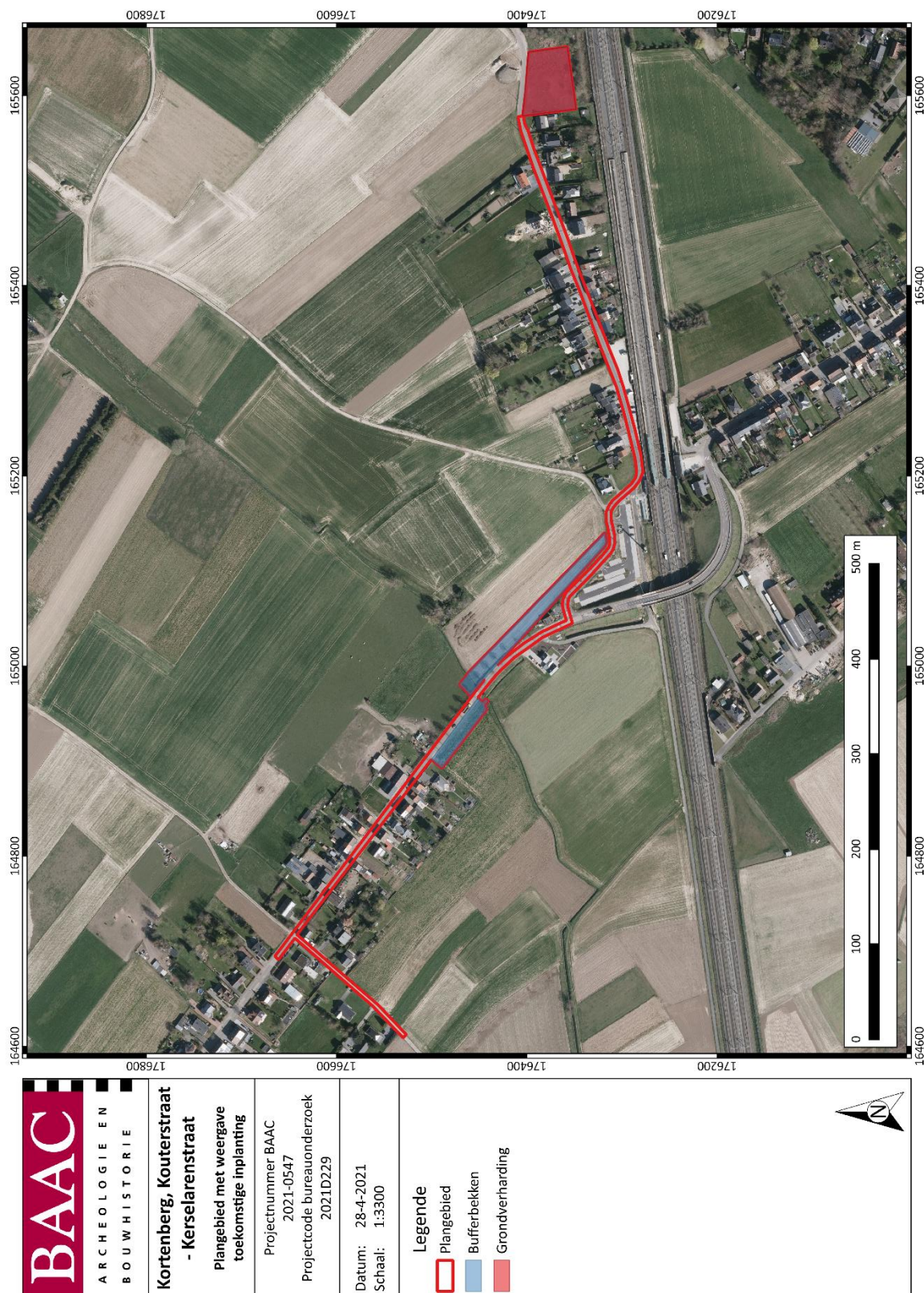
Het plangebied is reeds grotendeels bebouwd. Ter hoogte van Kaasweg, Kersenlarenstraat en Kouterstraat bevinden zich bestaande wegenissen met onderliggende rioleringsinfrastructuren. De huidige rioleringsinfrastructuur bevindt zich op ca. 2 m onder het maaiveld. De terreinen ter hoogte van perceel 462D, 234E en 165, waar de bufferbekkens zullen komen, maken deel uit van akkerland. Het perceel 250Y bestaat uit braakliggende grond.

1.4.2 Geplande werken en bodemingrepen

Algemeen

De opdrachtgever plant op het terrein de aanleg van nieuwe rioleringsinfrastructuren met bufferbekkens. In het meest oostelijke deel van het plangebied zullen tevens grondverbeteringswerken plaatsvinden met als doel een tijdelijke opslagplaats te creëren. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden mogelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021.

Plan 3: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting⁴ op orthofoto⁵ (digitaal; 1:1; 28/04/2021)

⁴ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁵ AGIV 2021c

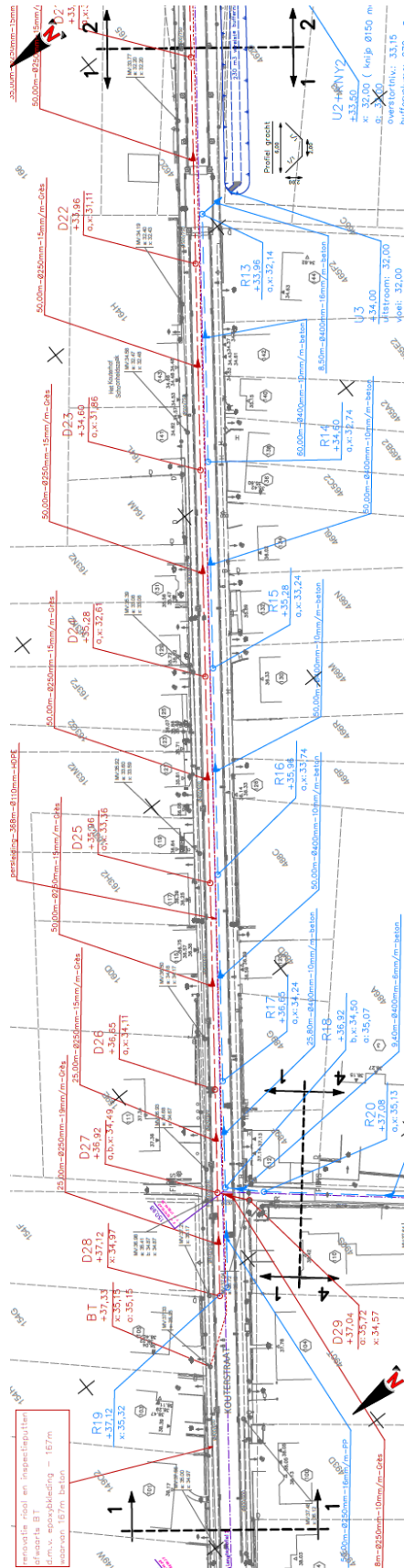
De nieuwe lijninfrastructuur die zal worden aangelegd situeert zich ter hoogte van drie verschillende straten. Het meest westelijk gelegen deel van het plangebied omvat de Kaasweg. Deze weg sluit vervolgens aan op de Kouterstraat. De oostelijke uitloper van het plangebied vormt de Kersenlarenstraat. In het project wordt een volledig gescheiden riolering aangelegd. De DWA-leidingen zullen dieper komen te liggen dan de huidige leidingen van het gemengde systeem: ca. 2,8 m onder het maaiveld. De RWA-leidingen komen op ongeveer dezelfde diepte te liggen als de huidige infrastructuur: ca. 2 m.

- De Kaasweg: De bestaande asfaltverharding wordt hier opgebroken ten behoeve van de rioleringsaanleg. Naderhand de rioleringswerken, wordt de asfaltverharding wederom voorzien. ([Figuur 4](#)~~Figuur 4~~)
- De Kouterstraat: De bestaande bovenbouw wordt volledig vernieuwd. De bestaande fiets-/voetpaden worden vernieuwd. De wegenis wordt voorzien in een asfaltverharding. De bestaande wegbreedte blijft behouden. De bestaande bomen worden gerooid, in het nieuwe wegenisontwerp worden geen bomen voorzien. ([Figuur 1](#)~~Figuur 1~~ en [Figuur 2](#)~~Figuur 2~~)
- De Kersenlarenstraat: De bestaande asfaltverharding wordt volledig opgebroken en heraangelegd. In tegenstelling tot de bestaande toestand wordt langs weerszijden een verhard voetpad voorzien. De verharde wegenisbreedte neemt toe van 6,40 m tot 8,40 m à 9,40 m afhankelijk van de huidige rooilijnbreedte/grondinnames. ([Figuur 2](#)~~Figuur 2~~ en [Figuur 3](#)~~Figuur 3~~)

Ten slotte wordt ter hoogte van de Kouterstraat, op percelen 234E en 462D, een bufferbekken voorzien dewelke instaat voor een vertraagde lozing van het gecollecteerde hemelwater ([Figuur 1](#)~~Figuur 1~~ en [Figuur 2](#)~~Figuur 2~~). Het bufferbekken ter hoogte van perceel 462D heeft een diepte van circa 1,50 m ten opzichte van het bestaande maaiveld en beslaat een oppervlak van 2.566 m². Het bekken ter hoogte van perceel 234 E heeft een diepte variërend tussen 0,80 m en 2,15m ten opzichte van het bestaande maaiveld en beslaat een oppervlak van 561 m². Het bekken is het ondiepst ter hoogte van de Zuurbeek. Op perceel 165 vlak ten westen van de Zuurbeek zal tevens een pompinstallatie voorzien worden deze zal een oppervlak van 12 m² en reiken tot 3,50 m onder het maaiveld (Figuur 6).

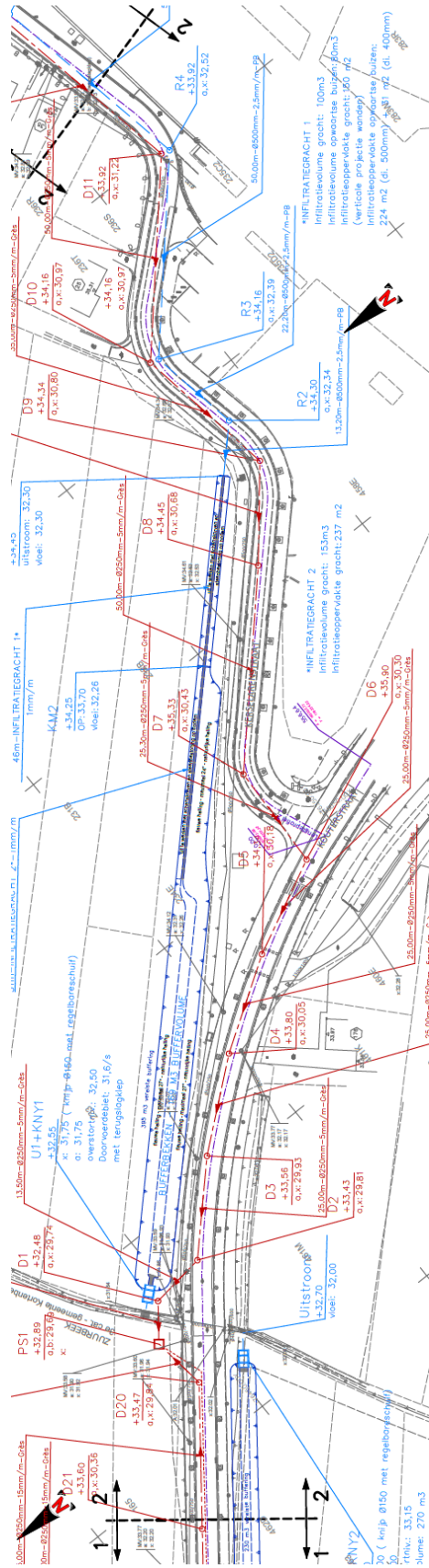
Het terrein voor grondverbetering wordt voorzien op perceel 250Y, in de Kerselarenstraat. Hierbij zal de bouwvoor worden afgegraven over een oppervlak van 3.217 m². (Figuur 5)

Gedetailleerde weergaven van de geplande ingrepen zijn raadpleegbaar in hoofdstuk 6 Bijlagen.

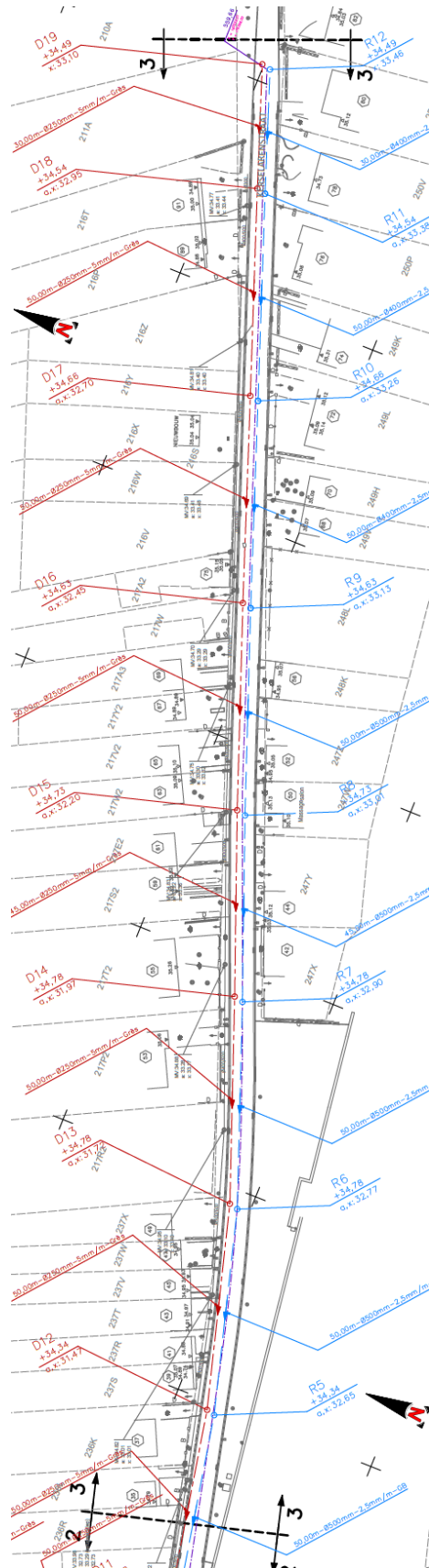
Figuur 1: Plannen van de toekomstige inplanting deel 1⁶

⁶ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

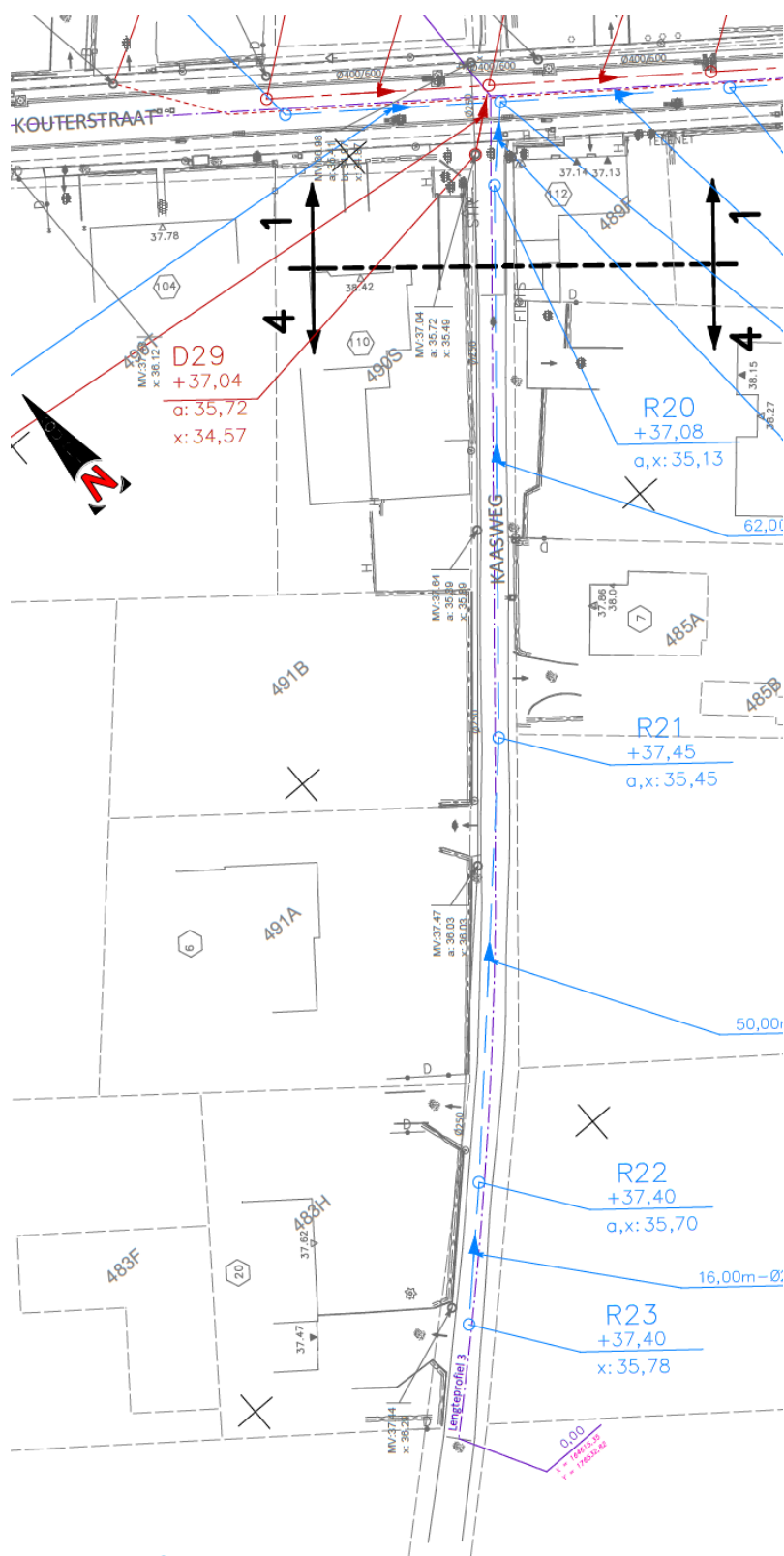
Figuur 2: Plannen van de toekomstige inplanting deel 2⁷

⁷ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

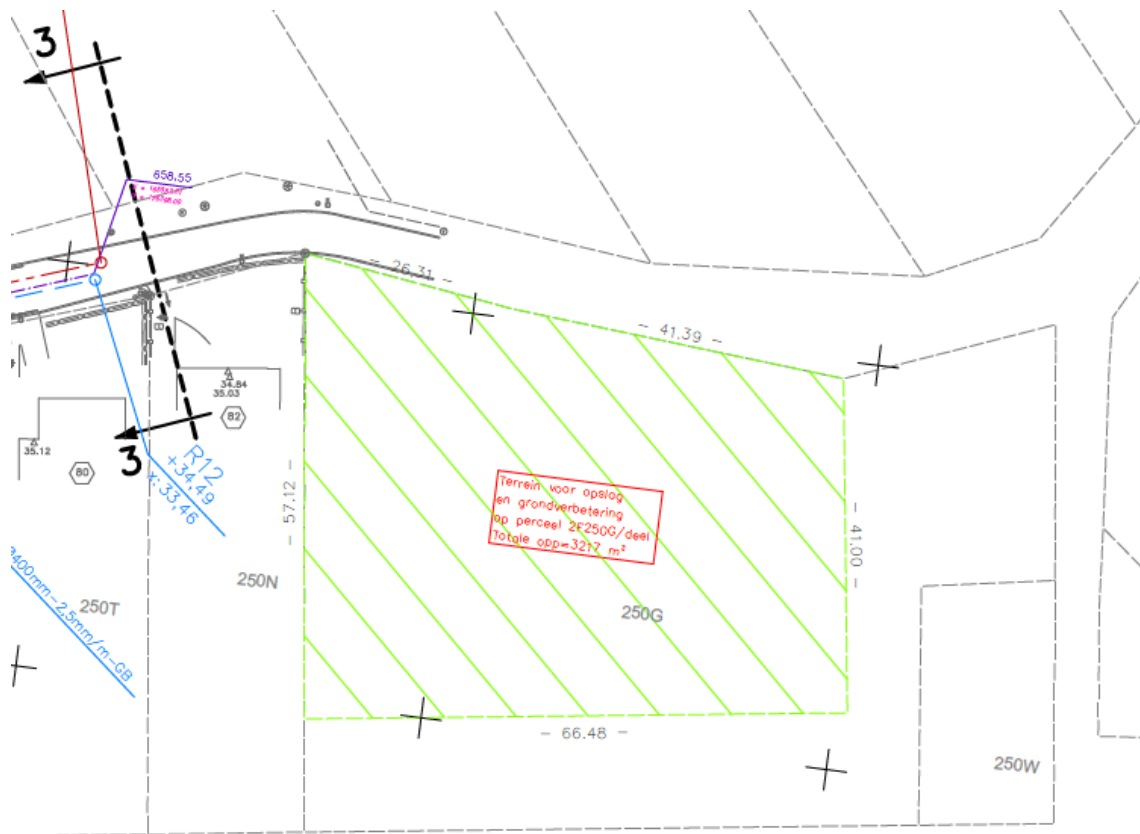
Figuur 3: Plannen van de toekomstige inplanting deel 3⁸

⁸ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

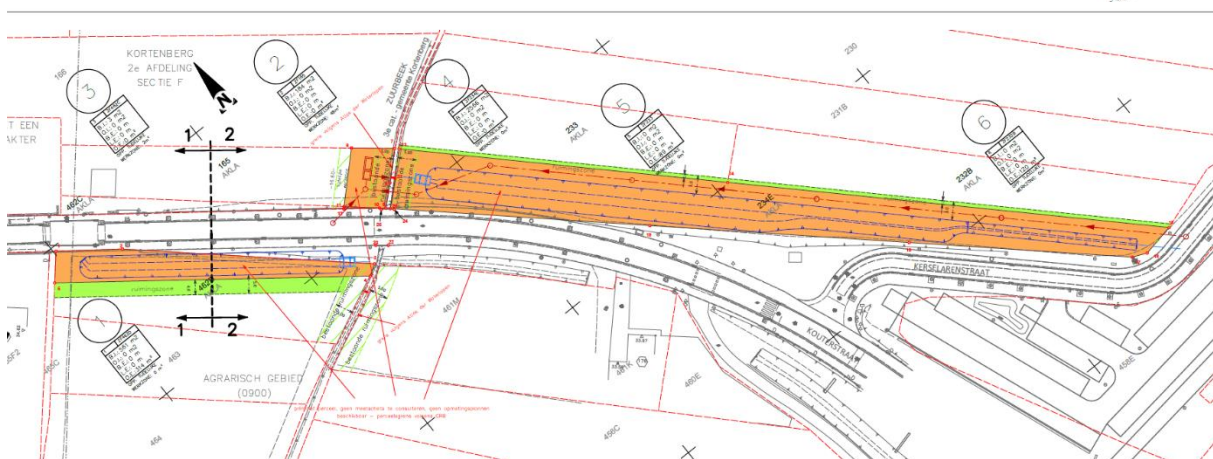

Figuur 4: Plannen van de toekomstige inplanting deel 4⁹

⁹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 5: Plannen van de toekomstige inplanting grondverbetering¹⁰

Figuur 6: Plannen van de toekomstige inplanting bufferbekken en pompinstallatie¹¹

Impactanalyse

In Tabel 1 worden de verschillende verstoringen weergegeven die een impact zullen hebben op het mogelijk nog intacte bodemprofiel binnen het plangebied. De aanleg van de nieuwe asfaltverharding, fiets- en voetpaden bevindt zich reeds binnen het bestaande gabarit van de weg. Daar waar de weg tot maximaal 2 meter verbreed zal worden, met voetpaden aan weerszijden, bevinden zich reeds

¹⁰ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹¹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

nutsvoorzieningen in de ondergrond. Bij alle ingrepen met een impact op de bodem dient rekening gehouden te worden met een buffer van 20 cm ten opzichte van de maximale verstoringsdieptes.

Tabel 1: Geplande werken met verstoringsdiepten

Geplande ingreep	Oppervlakte / Lopende meters	Verstoringsdiepte
DWA- en RWA-leidingen	1.214 m	Ca. 2 m (RWA) & ca. 2,8 m (DWA)
Bufferbekken (462D)	2.566 m ²	Ca. 1,5 m
Bufferbekken (234E)	561 m ²	0,8 m – 2,15 m
Pompinstallatie (165)	12 m ²	3 m
Grondverbetering (250Y)	3.217 m ²	Afgraven teelaarde

1.5 Randvoorwaarden

Vanwege het feit dat het terrein nog niet in eigendom van de opdrachtgever is, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat het vervolgonderzoek zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip, na het in eigendom komen van de terreinen uitgevoerd dient te worden.

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze en strategie

2.1.1 Onderzoeksdoelstelling

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

2.1.2 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

2.1.3 Methoden en technieken

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Digitaal hoogtemodel
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart

- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken.

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Villaretkaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

2.2 Assessment

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

2.2.1 Landschappelijk kader

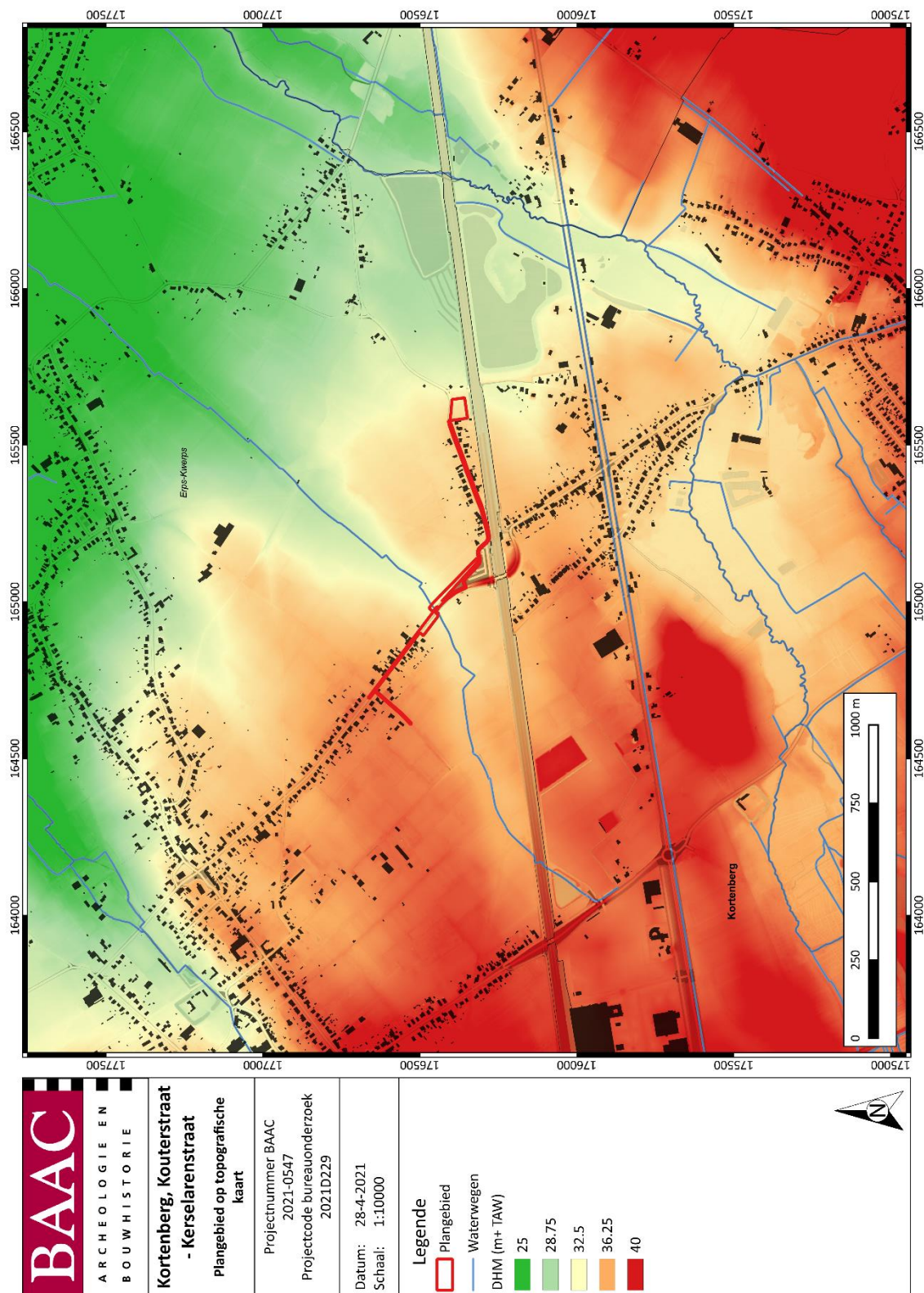
Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Plan 1 en Plan 2. Het plangebied Kouterstraat - Kerselarenstraat is gelegen aan de Kaasweg, Kerselarenstraat en Kouterstraat in de deelgemeente Erps-Kwerps te Kortenberg. Op ca. 1,5 km ten noorden van het plangebied bevindt zich het Silsombos. Het Silsombos ligt op een oud alluvium in de voormalige fossiele oost-west vallei, met basische, sterk hydromorfe en humusrijke bodems. Dankzij de kalkrijke ondergrond kon zich hier een vegetatie met basische laagveenmoerassen ontwikkelen, die ten noorden van de Maas als zeldzaam mag beschouwd worden.¹² Vlak ten zuiden van het meest oostelijke deel van het plangebied situeert zich het station van Erps-Kwerps. Dit station ligt op de spoorlijn 36 die Brussel met Luik verbindt.

Het plangebied wordt doorkruist door de Zuurbeek. Deze waterloop ontspringt ca. 1.000 m ten zuidoosten van het plangebied en loop verder richting het Silsombos ten noorden van het plangebied. Op ca. 660 m ten zuiden van het plangebied loopt tevens de Molenbeek. Ten oosten van het plangebied bevinden zich twee waterplassen die in gebruik zijn als visvijvers.

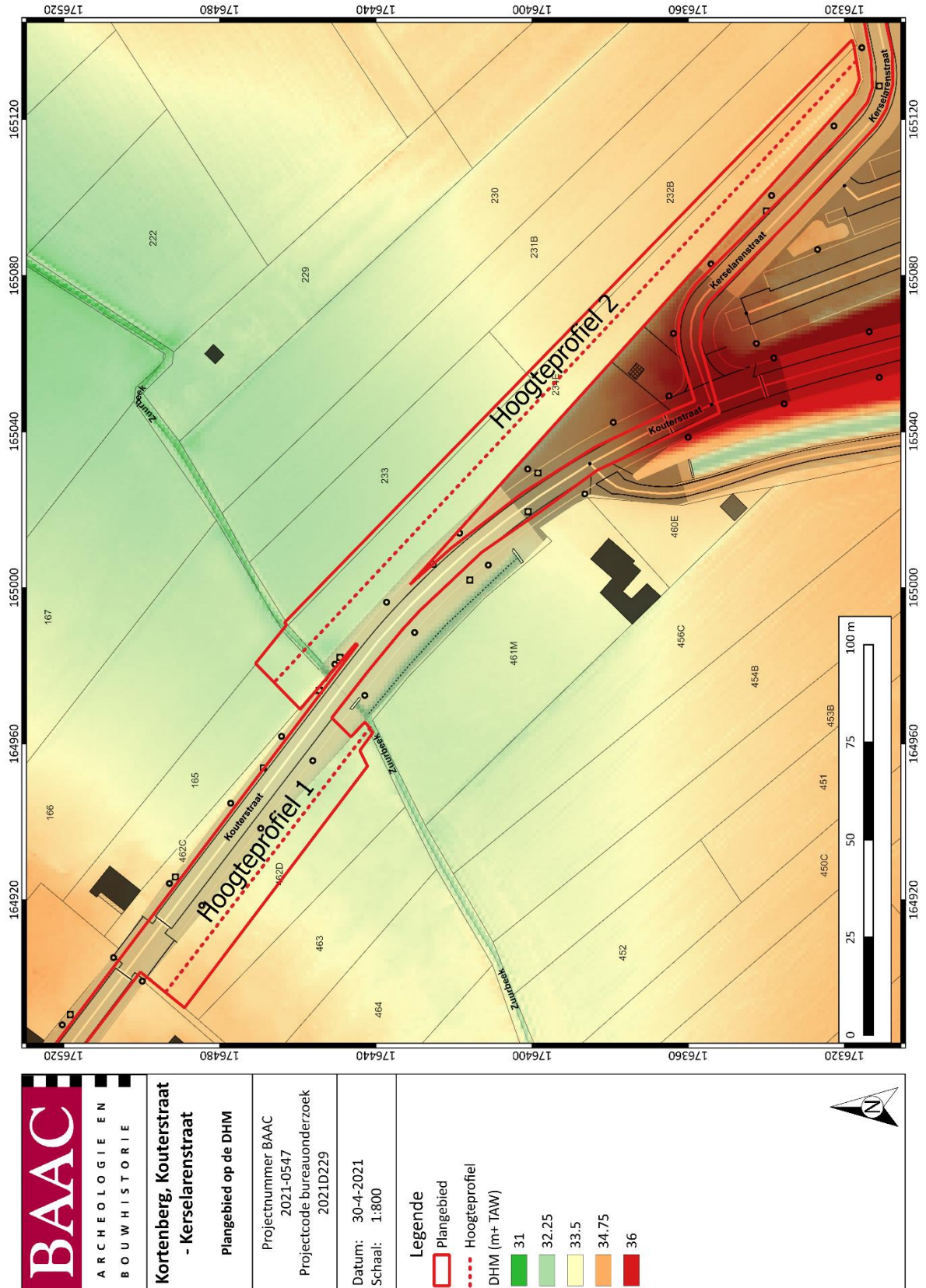
De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen + 25 en + 40 m TAW. Naar het noorden noordoosten toe is het landschap lager gelegen naar het zuiden toe is het landschap hoger gelegen. Het plangebied wordt doorkruist door de vallei van de Zuurbeek. Hierdoor is het westelijke deel van het plangebied en oostelijke deel hoger gelegen dan het centraal deel van het plangebied. De terreinen waar bufferbekkens gerealiseerd zullen worden bevinden zich op een hellend landschap en sluiten aan op de Zuurbeek. De Zuurbeek is tevens het laagst gelegen gebied binnen het plangebied. Op Plan 5 wordt het hoogteverloop ter hoogte van de geplande bufferbekkens weergegeven en Plan 6 daar waar grondverbeteringswerken zullen plaatsvinden.

¹² INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021 ID: 135079

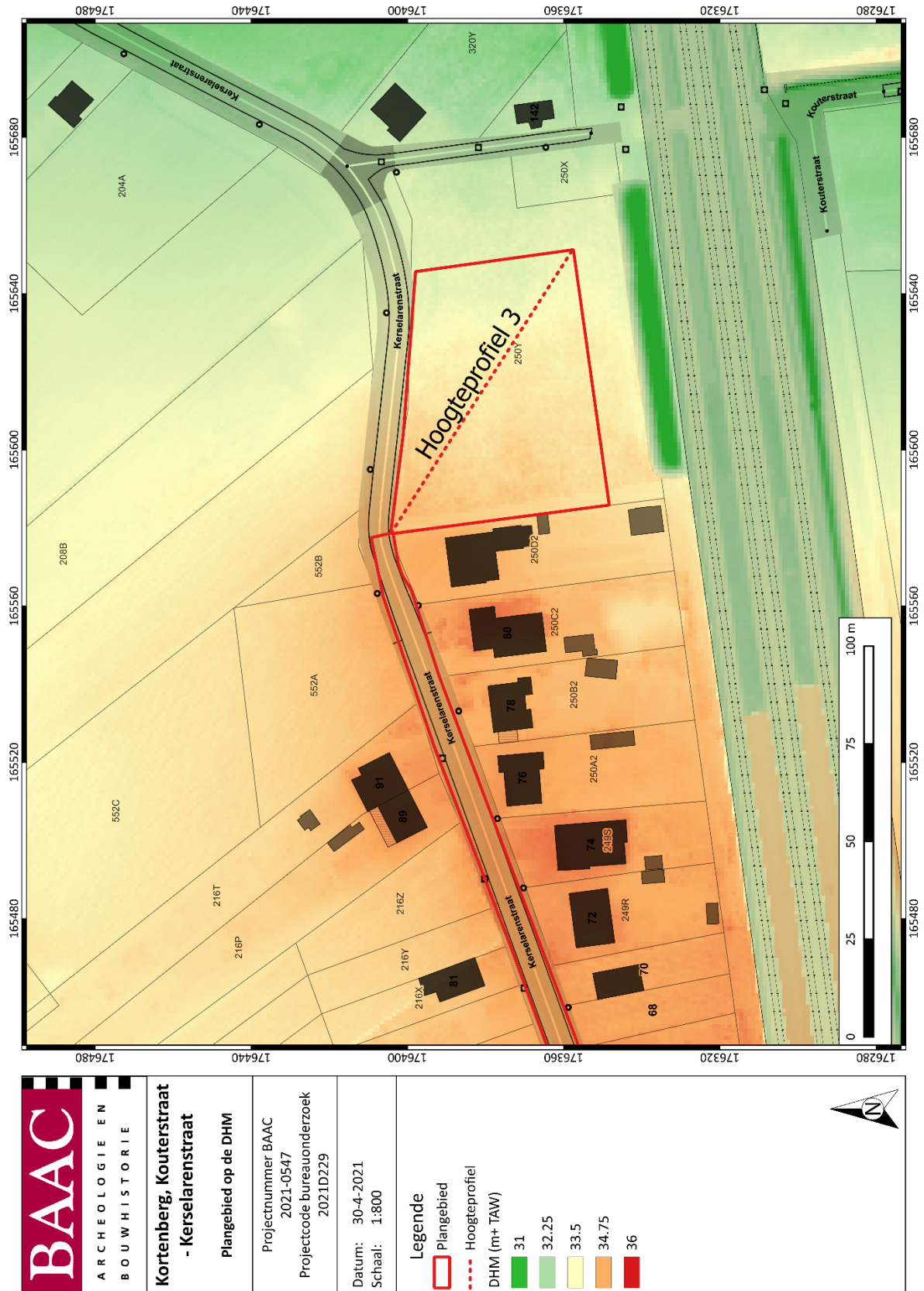
Plan 4: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)¹³ met waterwegen (digitaal;
1:1; 28/04/2021)

¹³ AGIV 2021a

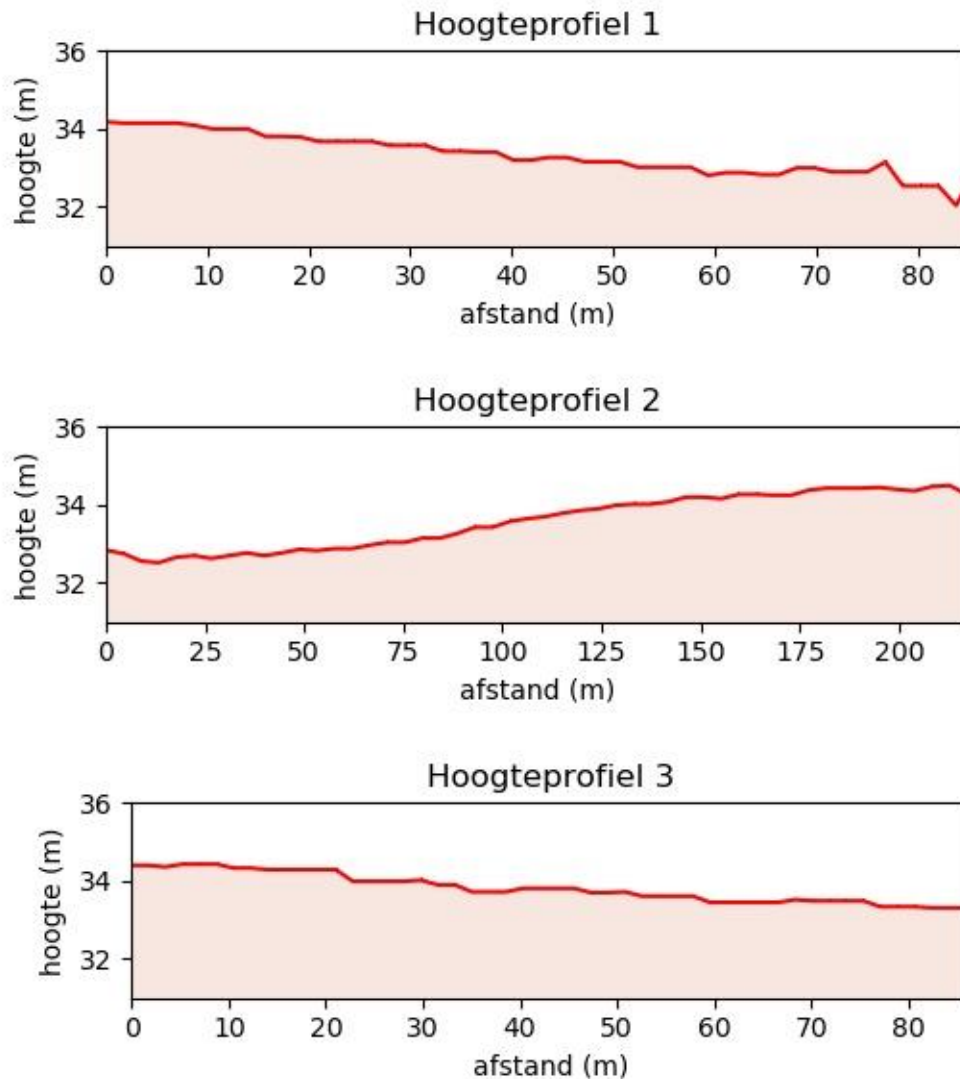
Plan 5: Plangebied en hoogteverloop op het DHM¹⁴ (digitaal; 1:1; 30/04/2021)

¹⁴ AGIV 2021a

Plan 6: Plangebied en hoogteverloop op het DHM¹⁵ (digitaal; 1:1; 30/04/2021)

¹⁵ AGIV 2021a

Figuur 7: NW-ZO hoogteverloop van terreinen ¹⁶

Landschappelijke situering

In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich in het Noord-Brabants plateau.¹⁷ Dit maakt deel uit van de meest noordelijke begrenzing van het Brabants Massief. Dit betekent dat een Caledonische sokkel zich op een geringe diepte onder het gebied bevindt. Helemaal in het zuiden van het plateau in de valleien tussen Saint-Rémy-Geest en Sainte-Marie-Geest en ten zuiden van Grez-Doiceau komt de sokkel zelfs aan de oppervlakte. Naar het noorden toe in de omgeving van Erps-Kwerps en Veltem-Beisem sluit het Noord-Brabants plateau aan bij een laaggelegen gebied dat geografisch nog behoort tot de zandleemstreek. Het vormt de zuidoostelijke uitloper van de Vlaamse Vallei waar de topografische hoogte zelfs beneden de +20 m valt.¹⁸

Paleogeen en neogeen (tertiair)

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van Formatie van Lede. De Formatie van Lede bestaat uit een gelig zand, dat tot de helft aan kalk kan bevatten en zwak

¹⁶ AGIV 2021a

¹⁷ DE MOOR & MOSTAERT 1993

¹⁸ VANDENBERGHE & GULLENTOPS 2001

glauconiethoudend is. Waar het zand tegen het oppervlak voorkomt is het veelvuldig ontkalkt. Het bevat verschillende kalkzandsteenbanken die tot 20 cm dik kunnen zijn en die in het westen van het kaartblad vanaf Bertem ook als bouwstenen werden ontgonnen. In de basis van de Formatie van Lede komen reeds gerolde zandstenen voor uit de onderliggende Zanden van Brussel. Dit wijst op een belangrijke erosie die plaatsvond tussen beide afzettingen. De overgang van de Zanden van Lede naar de onderliggende Zanden van Brussel is in ontsluitingen evenwel niet steeds goed af te lijnen. De Zanden van Lede kunnen tot 15 m dik zijn maar ze wiggen uit naar het oosten om ten oosten van de Dijle snel te verdwijnen.¹⁹

Quartair

Op de quartairgeologische kaart 1:50.000 is het plangebied gekarteerd als profieltype 5, 6 en 8. De beschrijving van de verschillende lithologische eenheden wordt hieronder uiteengezet.

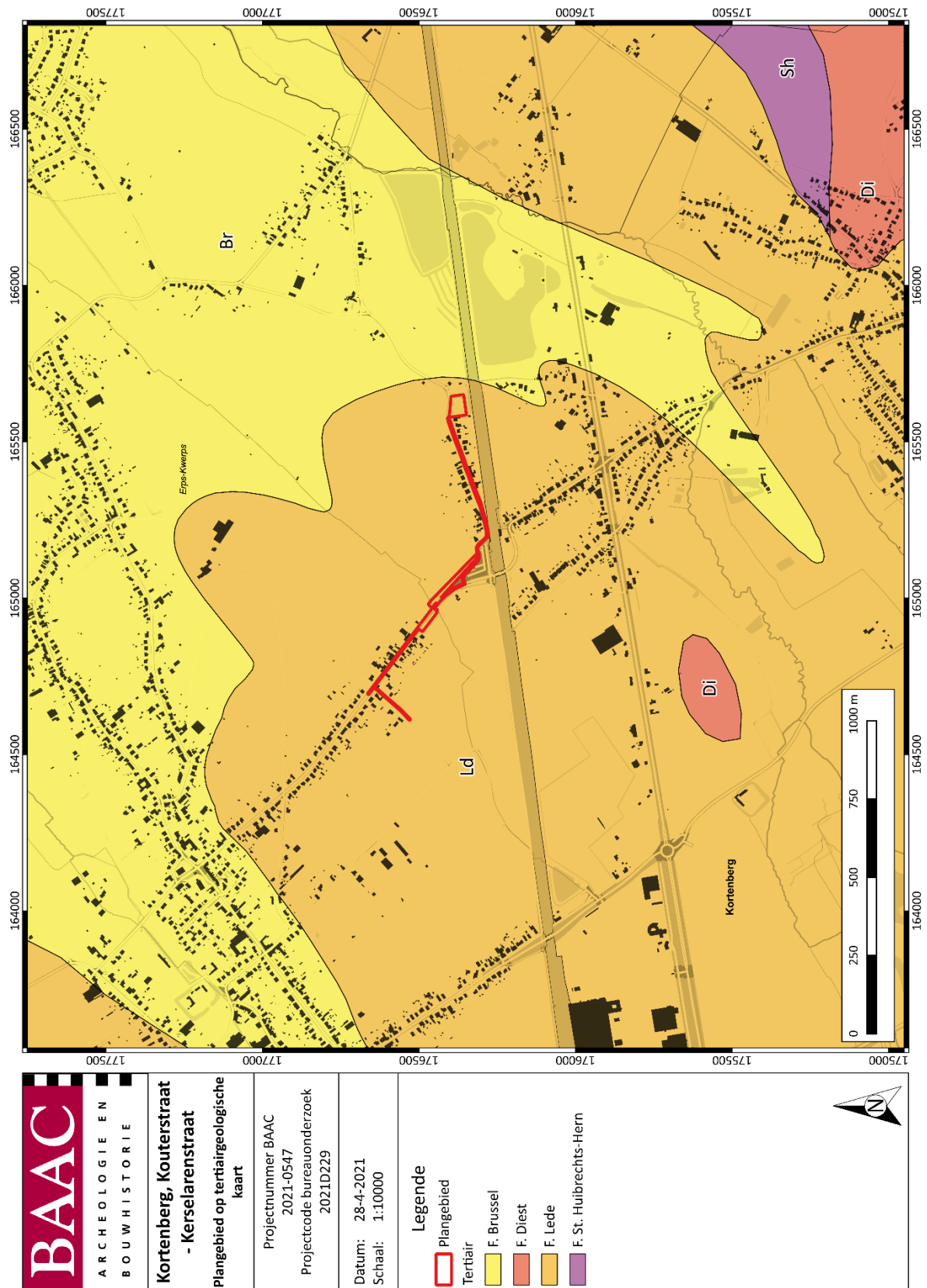
- Profieltype 5: Type 5 staat voor colluvium. Dit colluvium wordt gedateerd in het holoceen. Het holoceen wordt gekenmerkt door een vochtig, gematigd klimaat dat een andere invloed heeft op het landschap dan het periglaciale klimaat uit het pleistoceen. Door dit nieuwe klimaat ontstaat een heropflakking van de bronerose, de creep en het *ruissellement* (oppervlakteafvoer). Deze worden elk nog eens versterkt door de vele ontbossingen en het wegruimen van de leem door de mens. Door de erosie ontstonden tijdens het holoceen vele kleine depressies, die later door afgespoelde leem, colluvium, werden opgevuld. Dit colluvium is verscheiden van aard waardoor deze ook nog geen officiële lithostratigrafische naam heeft gekregen.²⁰
- Profieltype 6: Dit zijn zandleem afzettingen. Deze eolische zandleemafzettingen zijn van pleistocene ouderdom. Deze zandleemafzettingen vindt men nog niet in de officiële lithostratigrafische tabellen weer. Doch kan men zeggen dat deze van dezelfde ouderdom zijn als het Brabant leem bij de eolische leemafzettingen. Op sommige plaatsen is dit zandleempakket relatief dik en is opgewaaid uit de bedding van de pleistocene laatglaciale Dijle.²¹
- Profieltype 8: Dit zijn leem afzettingen uit het weichseliaan. De meest recente afzetting is de brabantseleem. Het brabantiaan was als tweede periode uit de weichsel-ijstijd ook een koude, maar een droge periode met weinig of geen neerslag. Hierdoor bleef de leem ter plaatse liggen en vormde zo een hangende leemmassa. Deze leem werd tijdens het subatlanticum gedeeltelijk ontkalkt. Hierdoor omvat het Brabantleem een ontkalkt gedeelte en een onderliggend kalkrijk gedeelte. Hieronder bevindt zich de haspengouwseleem die ontstaan is tijdens het hesbayaan. Het hesbayaan was een koude, zeer vochtige periode met veel neerslag. De afgezette leem werd ten gevolge van deze neerslag door smeltwaters herwerkt, zodat men over niveo-eolische leem spreekt. Meestal kreeg men hierdoor uit deze eerste periode van de weichsel-ijstijd een afwisselende afzetting van leem en zand. Immers werd het zand reeds bij een groot debiet van de smeltwaters afgezet terwijl de leem pas bij een klein debiet, dus in de zomer.²²

¹⁹ GULLENTOPS et al. 2001, pp.32–33

²⁰ GOOSSENS et al. 2007, p.29

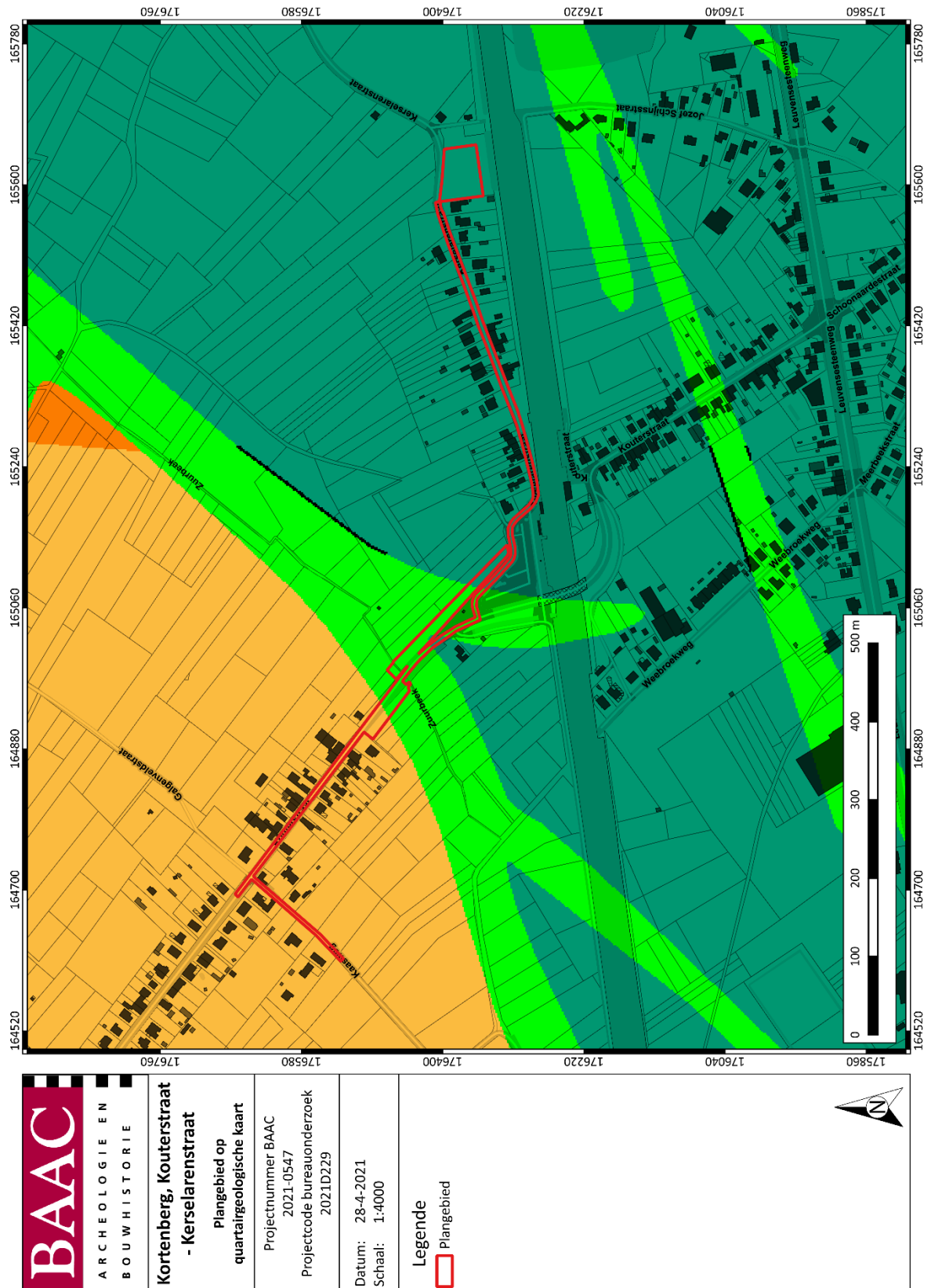
²¹ GOOSSENS et al. 2007, p.29

²² GOOSSENS et al. 2007, pp.28–29

Plan 7: Plangebied op de tertiairgeologische kaart²³ (digitaal; 1:50.000; 28/04/2021)

²³ DOV VLAANDEREN 2021b

Plan 8: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000²⁴ (digitaal; 1:50.000; 28/04/2021)

²⁴ DOV VLAANDEREN 2021c

Profieltype

5

e

Colluvium (afgespoelde leem)

Profieltype

6

f

Zandleem afzettingen

Eenheden op kaartblad 32

- a Leem en zandige leem van Rotspoel, soms met schelpengruis
- b Venige, kleige leem van Korbeek-Dijle
- c Veen van Rotselaar
- d Beekalluvium
- e Colluvium (afgespoelde leem)**
- f Zandleem afzettingen
- g Haspengouw leem
- h Brabant leem

Terrasgrind

Gebieden met grind aan de oppervlakte

Eenheden op kaartblad 32

- a Leem en zandige leem van Rotspoel, soms met schelpengruis
- b Venige, kleige leem van Korbeek-Dijle
- c Veen van Rotselaar
- d Beekalluvium
- e Colluvium (afgespoelde leem)
- f Zandleem afzettingen**
- g Haspengouw leem
- h Brabant leem

Terrasgrind

Gebieden met grind aan de oppervlakte

Profieltype

8

h

h op g

Brabant leem op Haspengouw leem

g

Eenheden op kaartblad 32

- a Leem en zandige leem van Rotspoel, soms met schelpengruis
- b Venige, kleige leem van Korbeek-Dijle
- c Veen van Rotselaar
- d Beekalluvium
- e Colluvium (afgespoelde leem)
- f Zandleem afzettingen
- g Haspengouw leem**
- h Brabant leem**

Terrasgrind

Gebieden met grind aan de oppervlakte

Figuur 8: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied²⁵

Bodem

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als Aba0, Lba0, Ldp, sLba en OB.

- Aba0: Droge leembodem met textuur B-horizont met dikke (>40cm) A-horizont.
- Lba0: Droge zandleembodem met textuur B-horizont met dikke (>40cm) A-horizont.
- Ldp: Matig natte zandleembodem zonder profiel ontwikkeling
- sLba: Droge zandleembodem met textuur B-horizont met dikke (>40cm) A-horizont. Mogelijk zand op geringe diepte (ondieper dan 75 cm).
- OB: Bebouwde zone

²⁵ DOV VLAANDEREN 2021c

Plan 9: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen²⁶ (digitaal; 1:20.000; 28/04/2021)

²⁶ DOV VLAANDEREN 2021a

2.2.2 Historisch kader

Erps-Kwerps

De geschiedenis van Kortenbergh en meer bepaald Erps-Kwerps is vooral een geschiedenis van een rurale dorpsgemeenschap waar gedurende lange tijd de focus op landbouwexploitatie van het omliggende landschap heeft gelegen. Erps-Kwerps bestaat uit twee parochies. Erps is de meest oostelijke woonkern en wordt voor het eerste vermeld als *Erpeza* in 1125.²⁷ Erpeza zou opgebouwd zijn uit drie Keltische achtervoegsels *ara-apa-iza*, die naar water verwijzen. Kwerps vormt het westelijke deel van het dorp Erps-kwerps. Kwerps vormt het oude *Quarebbe* (zie Plan 11) of *Quadrebbe* en werd voor het eerst vermeld in 1110.²⁸

In de middeleeuwen was Erps een belangrijk administratief en economisch centrum, gelegen aan de Keulse Weg die vanuit Keulen naar Brugge liep. In 1286 was het de hoofdplaats van een meierij. Later kwam deze onder het bewind van de meierij van Vilvoorde. Erps-Kwerps beleefde haar grootste bloei tijdens de Oostenrijkse periode. Tijdens het einde van de 15de alsook gedurende de 16de en 17de kregen de contreien van Kortenbergh te maken met de doortocht van legers en legerbendes. Zo plunderen de troepen van Maximiliaan van Oostenrijk (1459–1519) de streek en in het najaar van 1568 roofden de troepen van Willem van Oranje (1533–1583) de omgeving van Kortenbergh.²⁹

De aanleg van de Leuvensesteenweg in 1709 was een belangrijke gebeurtenis in de groei van Kortenbergh. Ten zuiden van Erps-Kwerps kwam onder deze nieuwe impuls het gehucht Schoonaarden tot stand ter hoogte van de Leuvensesteenweg.³⁰ In 1866 volgden een tweede opleving van de regio met de aanleg van de spoorlijn Brussel-Luik. Verder hebben zowel Erps-Kwerps als Kortenbergh voornamelijk een agrarische geschiedenis, wat ook op de historische kaarten te zien is.

2.2.3 Cartografische bronnen

Villaret (1745-1748)

Op de Villaretkaart³¹ (Plan 10) staat het plangebied gekarteerd als weg en akkerland. De vorm van het plangebied volgt de hedendaagse ligging van de Kaasweg, Kersenlarenstraat en Kouterweg. Hoewel deze niet volledige overeenstemt met de ligging van de wegen op deze kaart zijn er wel treffende gelijkenis in de richting en oriëntaties van de wegen. Dit kan mogelijk te wijten zijn aan de onnauwkeurige weergave van de Villaretkaart. Ten zuiden van het plangebied wordt reeds de tolweg Brussel-Leuven weergegeven, vandaag de Leuvensesteenweg. Aan deze tolweg zijn enkele bebouwingen weergegeven. Deze woonkern draagt de naam *Schonharde*. Op deze kaart is tevens het reliëf in het landschap weergegeven. Hier valt ook af te leiden dat het plangebied ter hoogte van de Zuurbeek een lager gelegen reliëf kende.

Ferraris (1771-1778)

Op de Ferrariskaart³² (Plan 11) is te zien dat het plangebied nauwer overeenstemt met de gekarteerde wegen. Er zijn lichte afwijkingen en dan voornamelijk ter hoogte van de overgang tussen de Kouterstraat en de Kersenlarenstraat. Ook hier zijn de lichte afwijkingen mogelijk te wijten aan de onnauwkeurigheid van de historische kaart. De terreinen ter hoogte van de bufferbekkens en de grondverbetering worden ook hier nog gekarteerd als akkerland. De Zuurbeek wordt niet weergegeven

²⁷ Anon 2017

²⁸ GYSSELING 1960, p.583

²⁹ JANSSENS 2019

³⁰ JANSSENS 2019

³¹ GEOPUNT 2021f

³² KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2020

op deze kaart. Ten zuiden van het plangebied is ook de tolweg aangegeven met omliggende bebouwing.

Vandermaelen (1846-1854)

Ter hoogte van het plangebied wordt op de Vandermaelenkaart³³ (Plan 12) dezelfde situatie afgebeeld als op de oudere kaarten. Op deze kaart wordt het plangebied echter weergegeven ten noorden van de voorlopers van de Kaasweg, Kouterstraat en Kersenlarenstraat. Op deze kaart wordt de Zuurbeek wel weergegeven en wordt aangeduid als “Rigole” of greppel. De situatie ten zuiden van het plangebied ter hoogte van de Leuvensesteenweg is onveranderd. Het gehucht wordt op deze kaart Schoonaerde genoemd.

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

Op de Atlas der Buurtwegen³⁴ (Plan 13) stemt het plangebied overeen met de ligging van de oude wegen. Dit ligt waarschijnlijk aan een nauwkeurigere techniek die werd gebruikt voor het opstellen van deze kaart ten opzichte van de oudere kaarten. De percelen stemmen grotendeels overeen met hun huidige ligging. Enkel ter hoogte van de overgang tussen de Kersenlarenstraat en Kouterstraat volgt het plangebied niet volledig het tracé van de oude weg. Langsheen de weg, ter hoogte van de bufferbekkens en het grondverbeteringsterrein wordt nog steeds geen bebouwing weergegeven.

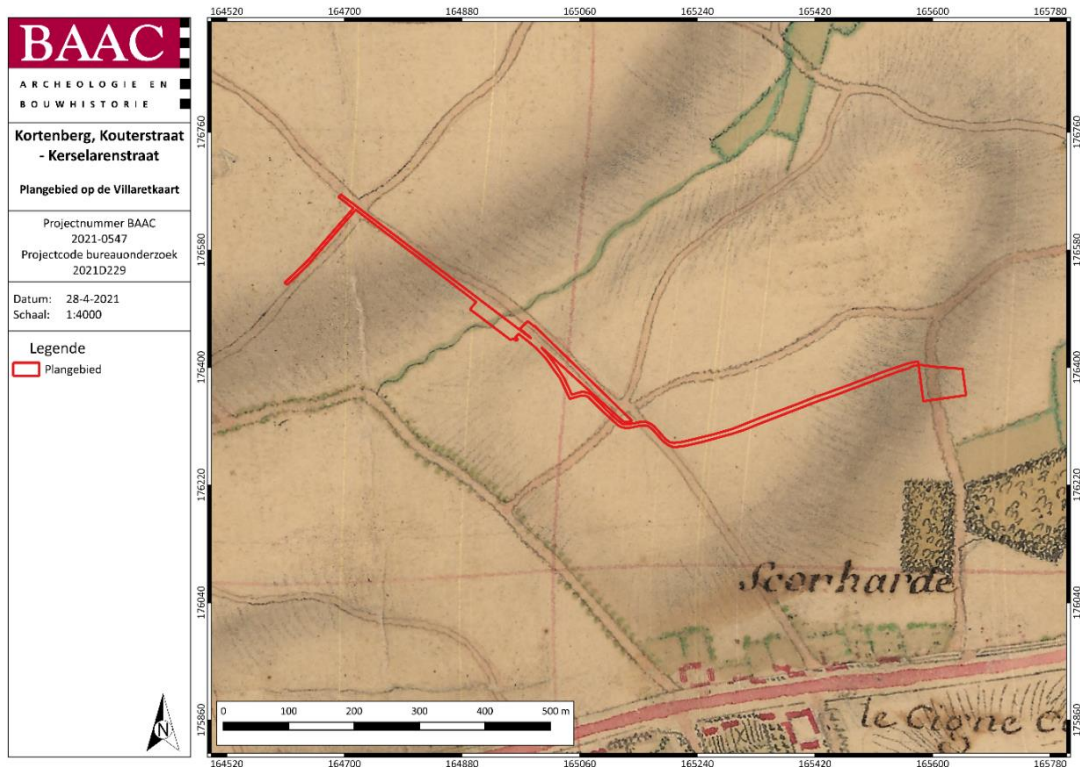
Popp (1842-1879)

De Poppkaarten³⁵ (Plan 14) beelden ter hoogte van het plangebied quasi dezelfde situatie af als op *Atlas der Buurtwegen*. Op deze kaart wordt de Zuurbeek ook aangeduid als de *Suere Beek Gracht*. De Kersenlarenstraat draagt hier dezelfde naam, maar de Kouterstraat heet hier nog *Voet weg*. De Kaasweg wordt hier aangeduid als *Kaes*. De spoorlijn die in 1866 werd aangelegd vlak ten zuiden van het plangebied wordt nog niet weergegeven op deze kaarten.

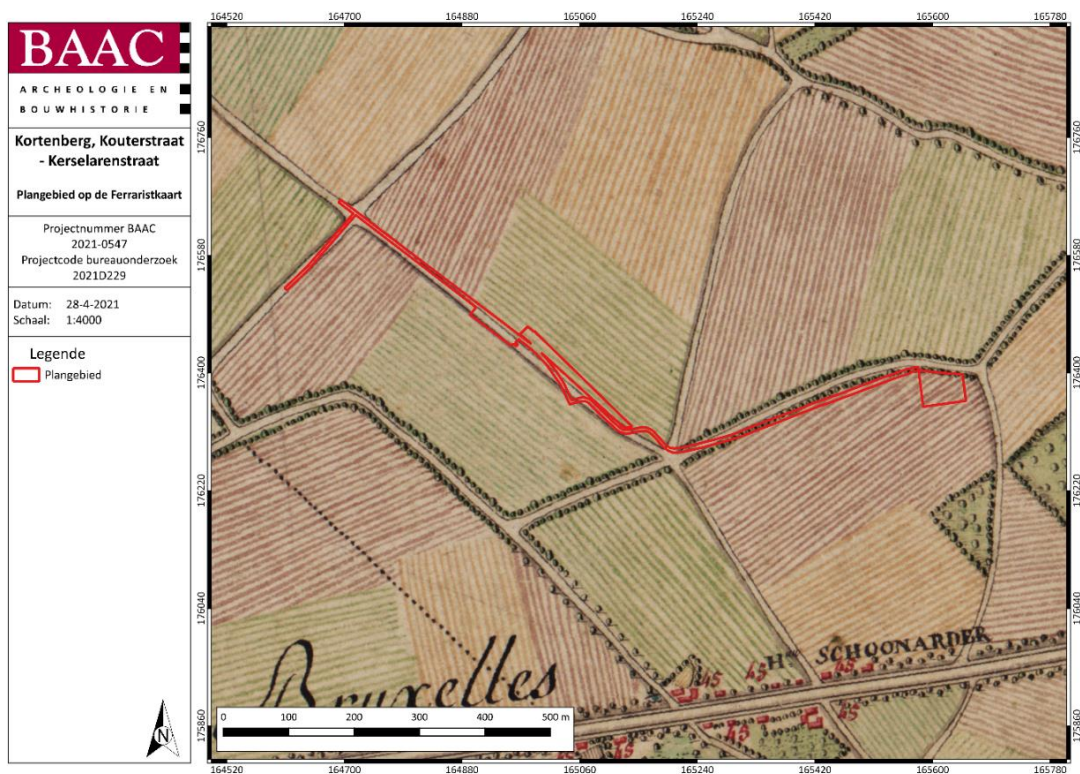
³³ GEOPUNT 2021g

³⁴ GEOPUNT 2020

³⁵ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2020

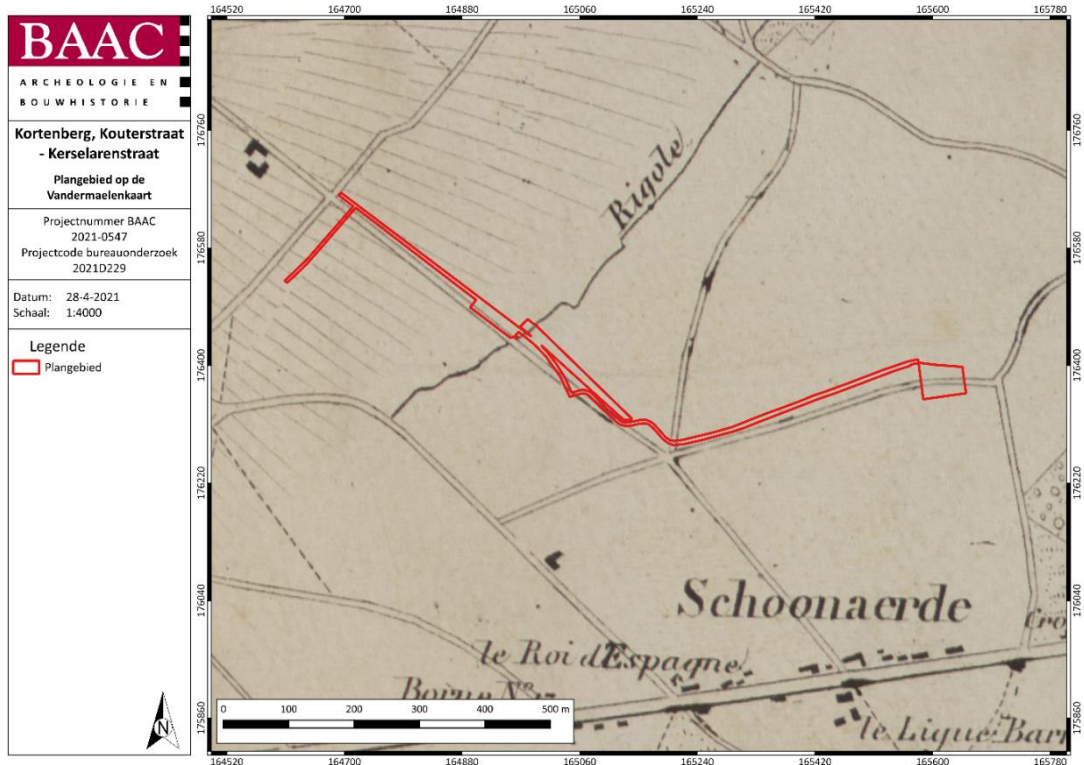
Plan 10: Plangebied op de Villaretkaat³⁶ (analoog; onbekend; 28/04/2021)

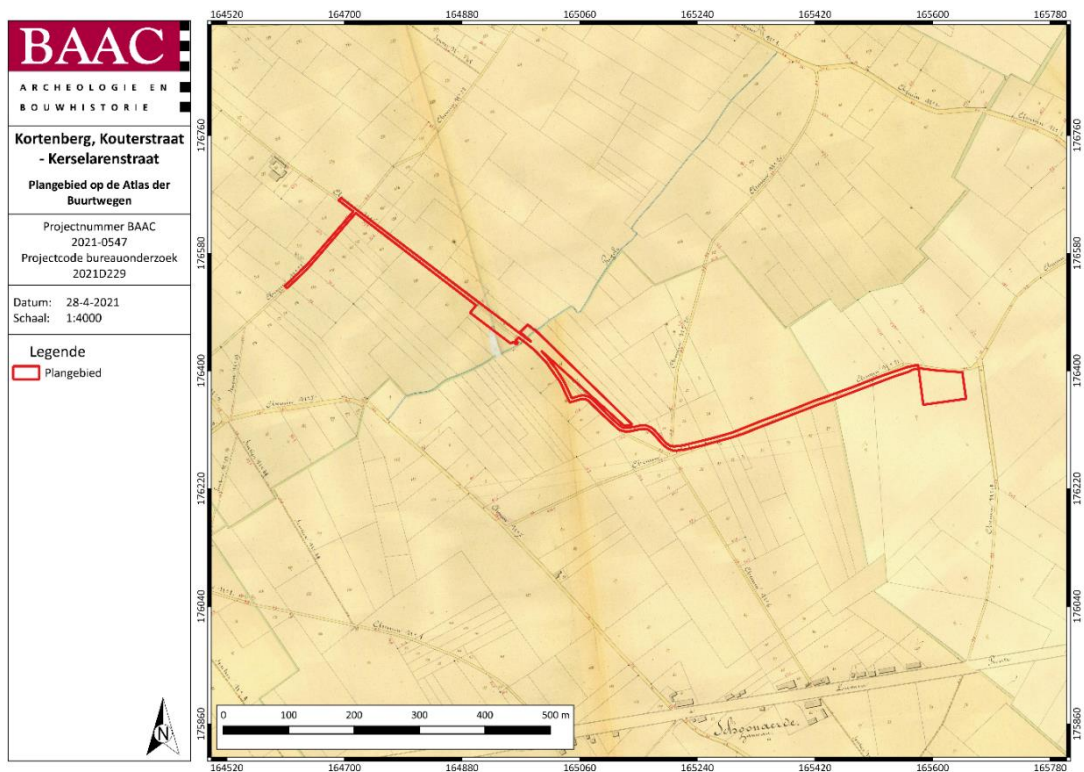
Plan 11: Plangebied op de Ferrariskaart³⁷ (analoog; 1:25.000; 28/04/2021)

³⁶ GEOPUNT 2019a

³⁷ GEOPUNT 2021c

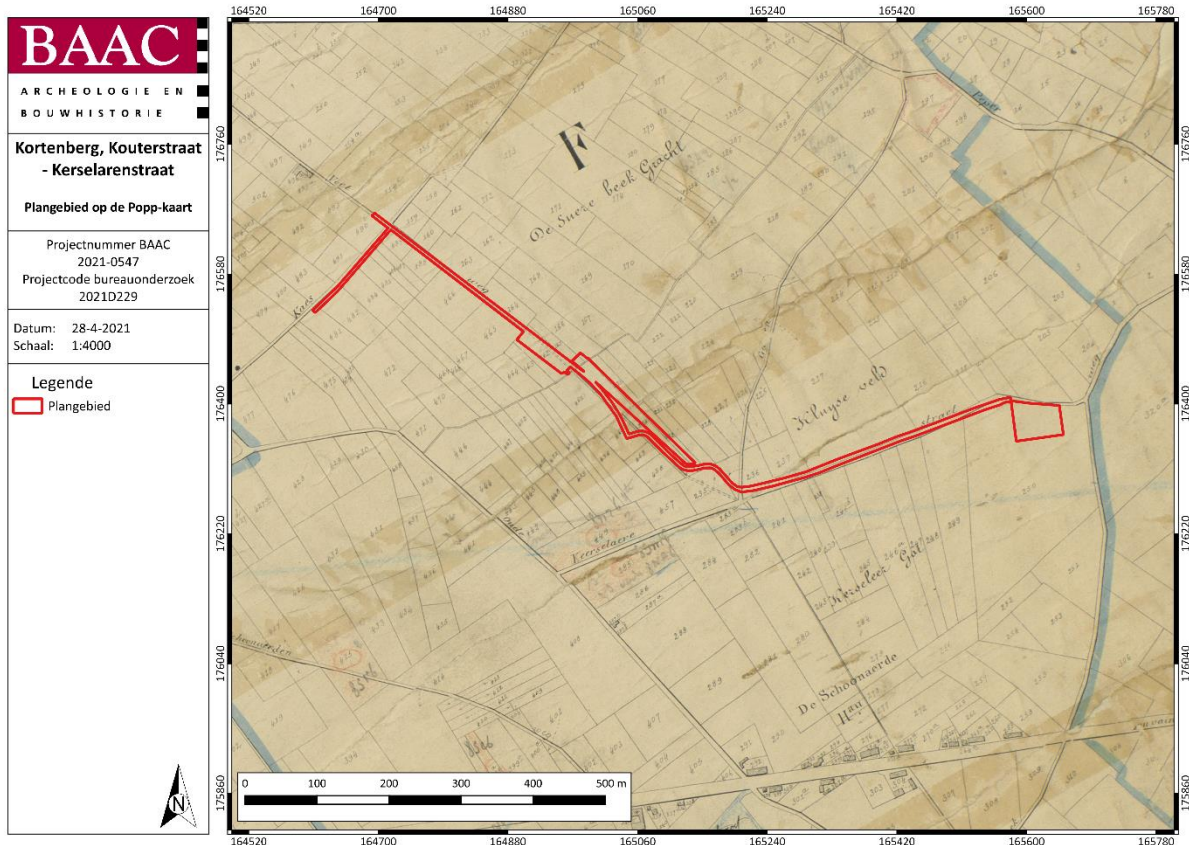
Plan 12: Plangebied op de Vandermaelenkaart³⁸ (analoog; 1:20.000; 28/04/2021)

Plan 13: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen³⁹ (analoog; 1:2500; 28/04/2021)

³⁸ GEOPUNT 2021d

³⁹ GEOPUNT 2021b

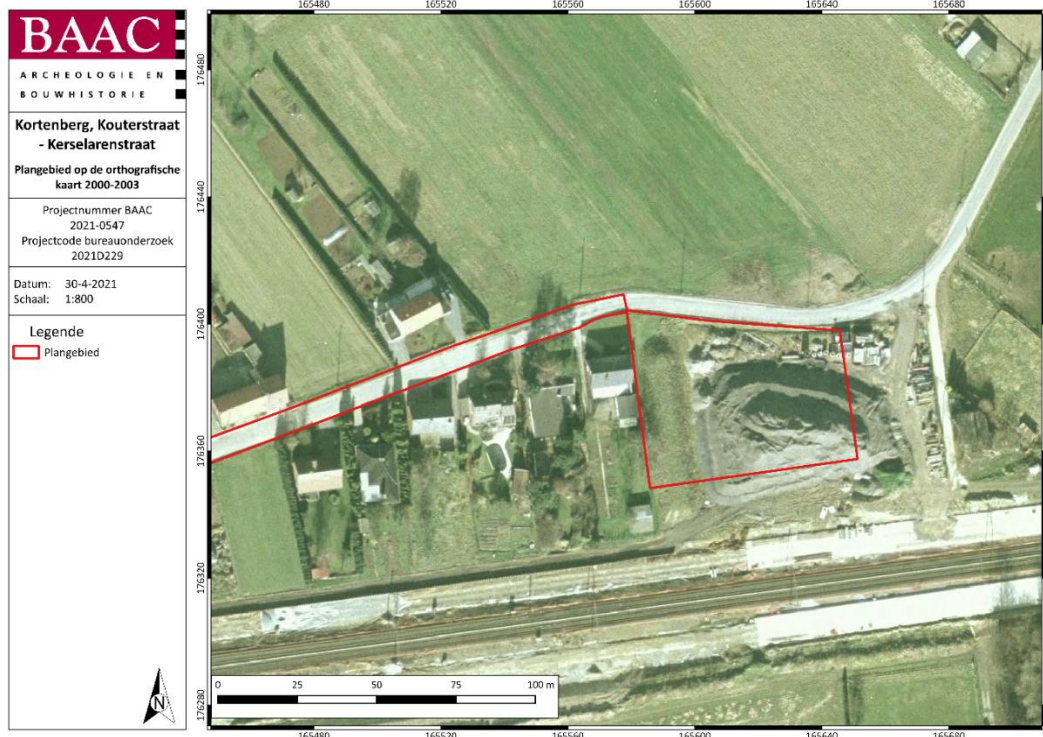
Plan 14: Plangebied op de Poppkaart⁴⁰ (analoog; 1:1.250-1:7.500; 28/04/2021)

2.2.4 Orthofotografische bronnen

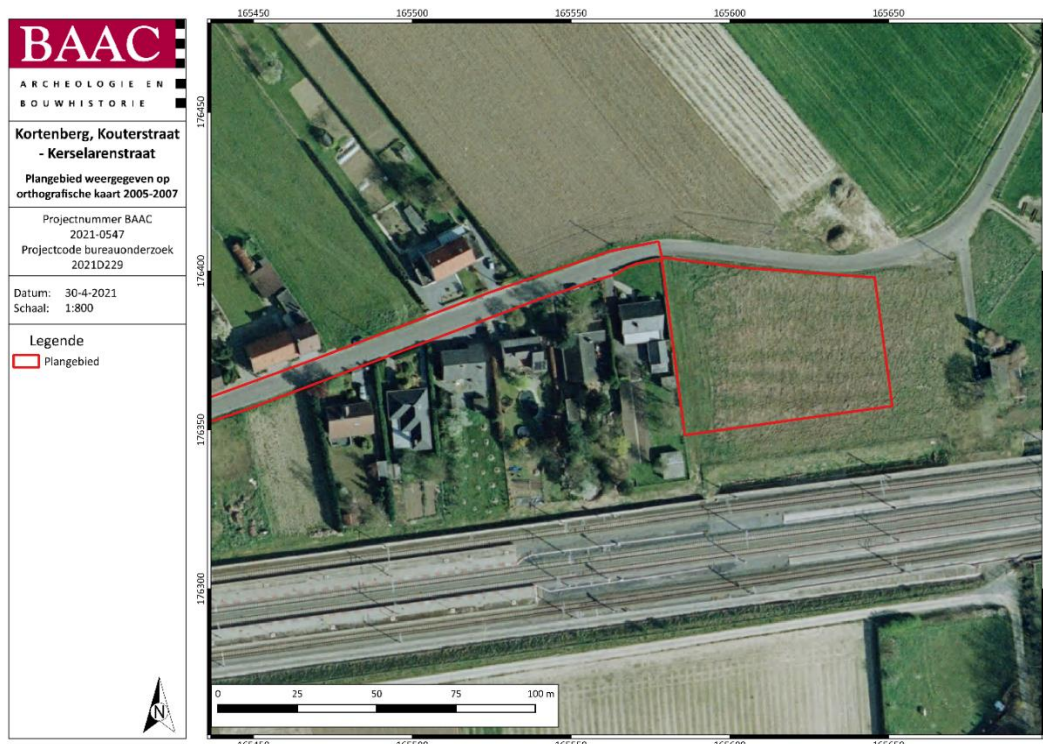
Op de orthofotografische kaart van 2000-2003 (Plan 15) is te zien dat het terrein ter hoogte van perceel 250Y werd gebruikt als werf. Er is een grote zandberg aanwezig binnen dit deel van het plangebied.

Nadien, zoals te zien op de orthografische kaart van 2005-2008 (Plan 16), kwam dit terrein weer braak te liggen.

⁴⁰ GEOPUNT 2021e

Plan 15: Plangebied weergegeven op de orthofotografische kaart van 2000-2003⁴¹ (digitaal; 1:1; 30/04/2021)

Plan 16: Plangebied weergegeven op de orthografische kaart van 2005-2007⁴² (digitaal; 1:1; 30/04/2021)

⁴¹ AGIV 2021d

⁴² AGIV 2021e

2.2.5 Archeologisch kader

Centrale Archeologische Inventaris

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het plangebied. Voor het plangebied zelf aan de Kersenlarenstraat zijn geen archeologische waarden gekend ([Plan 17](#)~~Plan 17~~).⁴³ Rondom het projectgebied zijn de volgende meldingen gekend ([Tabel 2](#)~~Tabel 2~~):

Tabel 2: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.⁴⁴

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
ID 4661	SINT-LAMBERTUSKAPE KORTENBERG/ ERFGOEDONDERZOEK – 1983 / LATE MIDDELEEUWEN EN 16 ^{DE} EEUW - KAPPEL
ID 226715	AWK19LF005 KORTENBERG / LUCHTFOTO – 2020 / CIRCULAIR SPOOR
ID 1738	WEEBROEKSTRAAT KORTENBERG/ OPGRAVING – 2001 / ROMEINSE TIJD – AFVALKUIL, METALEN HENGSEL, AARDEWERK
ID 3633	GROOTHEUVELING KORTENBERG / VELDKARTERING – 1985 / STEENTIJD – LITHISCH MATERIAAL
ID 3098	PETER BORG BROEK KORTENBERG / OPGRAVING – 2001 / ROMEINSE TIJD – AARDEWERK, NATUURSTEEN, BIOLOGISCH MATERIAAL, FIBULA
ID 3642	KOUTER KORTENBERG / VELDKARTERING – 1985 / STEENTIJD – LITHISCH MATERIAAL; ROMEINSE PERIODE – AARDEWERK
ID 165299	BUNKER VD 19 / ERFGOEDONDERZOEK / EERSTE WERELDOORLOG – BUNKER
ID 226714	AWK19LF004 KORTENBERG / LUCHTFOTO – 2020 / ROMEINSE TIJD – WEG
ID 3643	K17 KORTENBERG / VELDKARTERING – 1985 / STEENTIJD – LITHISCH MATERIAAL
ID 3635	DIESBRUG KORTENBERG / VELDKARTERING – 1985 / STEENTIJD – LITHISCH MATERIAAL
ID 3865	LAZARIJ KORTENBERG / ERFGOEDONDERZOEK 1956 & 1983 / LATE MIDDELEEUWEN – GEBOUW (LAZARIJ)

⁴³ CAI 2021

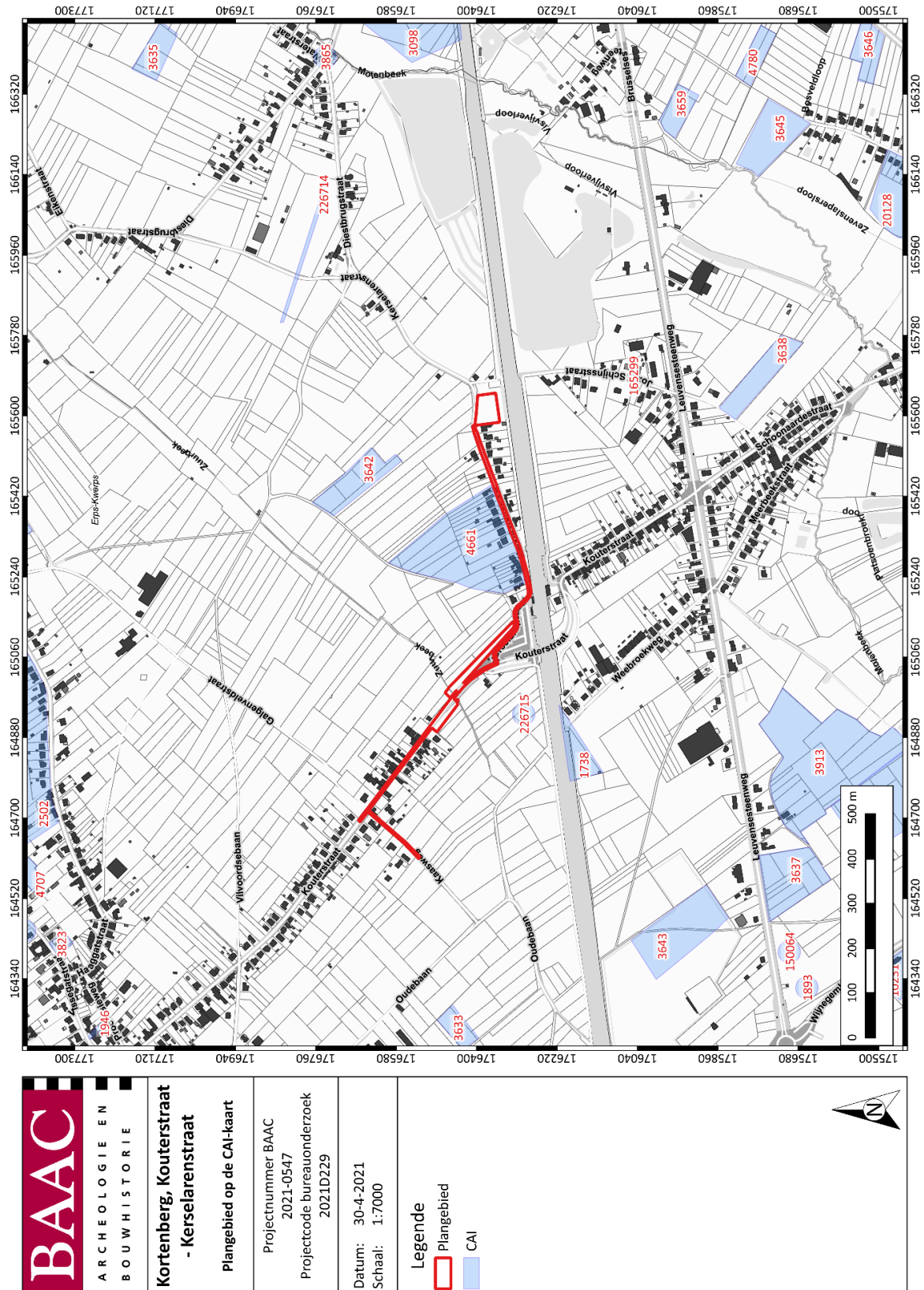
⁴⁴ CAI 2021

CAI-waarden

In 2001 werden er ca. 200 m ten westen en ca. 1,5 km ten oosten van het plangebied twee opgravingen uitgevoerd (CAI ID 1738 en ID 3098). Uit het onderzoek aan de Weerbroekstraat (CAI ID 1738) zijn restanten uit de Romeinse periode aan het licht gekomen. Er werd onder meer een afvalkuil aangetroffen met Romeins aardewerk en een laat-Romeins hengel. Uit het onderzoek aan de Peter Borg Broek (CAI ID 3098) werden tijdens opgraving ook Romeinse artefacten aangetroffen. Desbetreffende artefacten omvatten natuursteen, aardewerk, een fibula en botresten. Deze site werd gedateerd in de 1ste - 2de eeuw n. Chr. Vervolgens werden bij een bureauonderzoek in 2020 op luchtfoto's indicaties van een Romeinse weg vastgesteld (CAI ID 226714). Deze weg zou zich op ca. 1 km ten noordoosten van het plangebied bevinden.

Tijdens veldkarteringen in 1985 werd op verschillende plaatsen in de omgeving van het plangebied lithisch materiaal aangetroffen (CAI ID 3633, ID 3642, ID 3643 en ID 3635). Het gaat hierbij hoofdzakelijk om debitage producten. Vlak ten westen van het plangebied werd tijdens een bureauonderzoek in 2020 op luchtfoto's een circulaire structuur vastgesteld (CAI ID 226715).

Ten noorden van de Kersenlarenstraat zou volgens een erfgoedonderzoek uit 1983 een laatmiddeleeuwse kapel gestaan hebben (CAI ID 4661). Misschien zelfs een verdwenen parochiekerk, horende bij het hof van Peutegem. Deze zou dan te dateren zijn in de 13de eeuw-15de eeuw.

Plan 17: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart⁴⁵ (digitaal; 1:1; 30/04/2021)

⁴⁵ CAI 2021

Ander archeologisch onderzoek in de regio*Tabel 3: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio*

AN(BS)/N/EV ID	TOPONIEM	ONDERZOEK	ADVIES
AN ID 15774	KORTENBERG RIJCKENBERGHOEVE	BOZ, LBO EN PS	OPGRAVING
AN ID 15482	KORTENBERG OUDE BAAN	BOZ	GEEN VERVOLG
AN ID 17409	KORTENBERG OUDE BAAN	BOZ	GEEN VERVOLG
AN ID 3166	KORTENBERG FIETSSNELWEG	BOZ	GEEN VERVOLG

Archeologienota's

In 2018 werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd aan de Rijckenberghoeve te Kortenberg.⁴⁶ Hieruit is gebleken dat de hoeve gesticht zou zijn in de 13de eeuw. Verder archeologisch onderzoek in de vorm van een opgraving werd geadviseerd. Dit onderzoek werd nog niet uitgevoerd tijdens het opstellen van deze archeologienota.

⁴⁶ CLAESEN et al. 2018

2.3 Synthese onderzoeksresultaten

2.3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het bodembestand van het projectgebied is op verschillende plaatsen verstoord door ingrepen tijdens de 19de en 20ste eeuw bij de aanleg van de huidige wegenis en rioleringsinfrastructuur. Op de historische kaarten lijkt de omgeving van het plangebied onafgebroken gebruikt geweest als landbouwgrond sinds het midden van de 18^e eeuw. De huidige wegen binnen het plangebied worden reeds weergegeven op de historische kaarten. Op de orthofotografische mozaïeken is het plangebied nooit bebouwd geweest. Enkel op de kaart van 2000-2003 lijkt een deel van het plangebied mogelijk verstoord. Enkel daar waar de bufferbekkens zullen worden aangelegd en het terrein waar een grondverbetering zal worden uitgevoerd lijken bijgevolg niet verstoord te zijn geweest doorheen de tijd.

2.3.2 Archeologische verwachting

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan niet met zekerheid gezegd worden of archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn. Het plangebied werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen. In de directe nabijheid of binnen het plangebied wordt tevens geen bebouwing weergegeven op de kaarten. De huidige wegen die een groot deel van het plangebied vormen worden wel weergegeven op de historische kaarten.

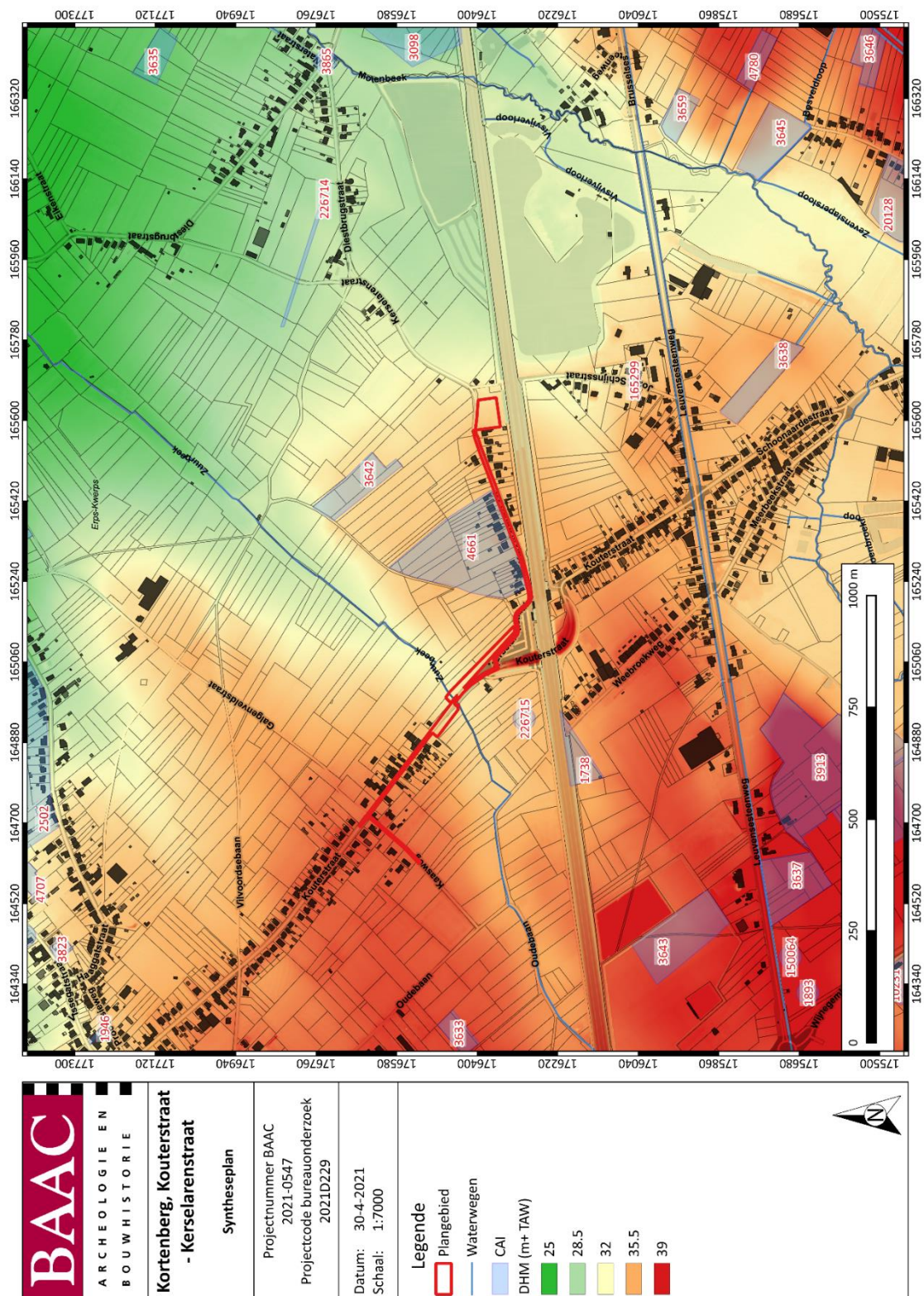
Voor de oudere perioden (steentijden – Romeinse periode) zijn er archeologische bronnen die relevant zijn voor het plangebied. Bij veldkarteringen in 1985 werd lithisch materiaal aangetroffen in de ruime omgeving van het plangebied (CAI ID 3633, ID 3642, ID 3643 en ID 3635). Daarnaast zijn delen van het plangebied ook paleolandschappelijk aantrekkelijk gelegen omwille van hun iets hoger ligging in het landschap. Ook voor de Romeinse periode werden archeologische restanten aangetroffen in de omgeving van het plangebied (CAI ID 1738, ID 3098 en ID 226714).

Verder werden in de omgeving van het plangebied sporen uit de late middeleeuwen aangetroffen. Het plangebied zelf maakt deel uit van een wegennetwerk dat ook wordt weergegeven op de historische kaarten. Uit de historische bronnen kan ook afgeleid worden dat het landschap rondom Erps-Kwerps en de nabij gelegen gehuchten reeds in de middeleeuwen werd gecultiveerd. Daarnaast zou ten zuiden van het plangebied mogelijk een parochiekerk hebben gestaan of kapel uit de late middeleeuwen.

De algemene archeologische verwachting voor het plangebied kan bijgevolg middelhoog ingeschat worden voor de steentijd tot en met de middeleeuwen.

2.3.3 Synthesepan

Op het synthesepan, weergegeven op Plan 18, wordt het plangebied afgebeeld op het digitaal hoogtemodel met weergave van CAI-waarden en ander archeologisch onderzoek in de omgeving van het plangebied.

Plan 18: Syntheseplan op GRB-basiskaart⁴⁷ en DHM⁴⁸ (digitaal; 1:1; 30.04.2021)

⁴⁷ AGIV 2021b

⁴⁸ AGIV 2021a

2.4 Besluit

2.4.1 Potentieel op kennisvermeerdering

Het potentieel op kennisvermeerdering wordt bepaald door de impact van de geplande werken af te wegen tegenover de archeologische verwachting. Hierbij worden de gekende verstoringen in beschouwing genomen.

- *Geplande werken:* Het plangebied zal volledige verstoord worden. Deze verstoring zal tot aanzienlijke dieptes reiken tijdens de aanleg van een nieuwe gescheiden rioleringsstelsel, bufferbekken en het uit voeren van grondverbeteringswerken voor het creëren van een tijdelijk opslagplaats. Daarnaast zal ook een groot deel van de bestaande wegenis worden opgebroken en heraangelegd. Ter hoogte van de Kersenlarenstraat zal de wegenis met ca. 2 m verbreed worden voor de aanleg van een voetpad.
- *Archeologische verwachting:* Het plangebied heeft een middelhoog potentieel op vondstconcentraties uit de prehistorie en op sporen vanaf de metaaltijden tot de middeleeuwen.
- *Gekende verstoringen:* Het bodembestand van het projectgebied is volgens het bureauonderzoek over grote delen reeds verstoord geweest. Hierbij gaat het voornamelijk over de verstoringen teweeggebracht door de aanleg van de huidige rioleringsinfrastructuur en straten. Ter hoogte van de geplande grondverbeteringswerken kan niet met zekerheid gesteld worden of de bodem hier al dan niet reeds verstoord werd.

Eventueel aanwezige archeologische waarden die door de geplande werken dreigen te verstoren, met name in de zones die heden nog niet sterk verstoord zijn, kunnen bij verder onderzoek voor een kennisvermeerdering zorgen.

2.4.2 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Op basis van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek is er onvoldoende informatie over de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon onvoldoende bepaald worden. Op basis van de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek⁴⁹ is verder vooronderzoek aangewezen.

2.4.3 Keuze onderzoeksmethode

Tabel 4: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode

METHODE	MOGELIJK	NUTTIG	SCHADELIJK	NOODZAKELIJK	MOTIVATIE
GEOFYSISCH ONDERZOEK	JA	NEE	NEE	NEE	GEZIEN HET FEIT DAT ER EEN GROTE KANS IS DAT EVENTUELE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN UIT GRONDSPOREN EN/OF VONDSTEN ZULLEN BESTAAN, ZULLEN DE RESULTATEN VAN EEN

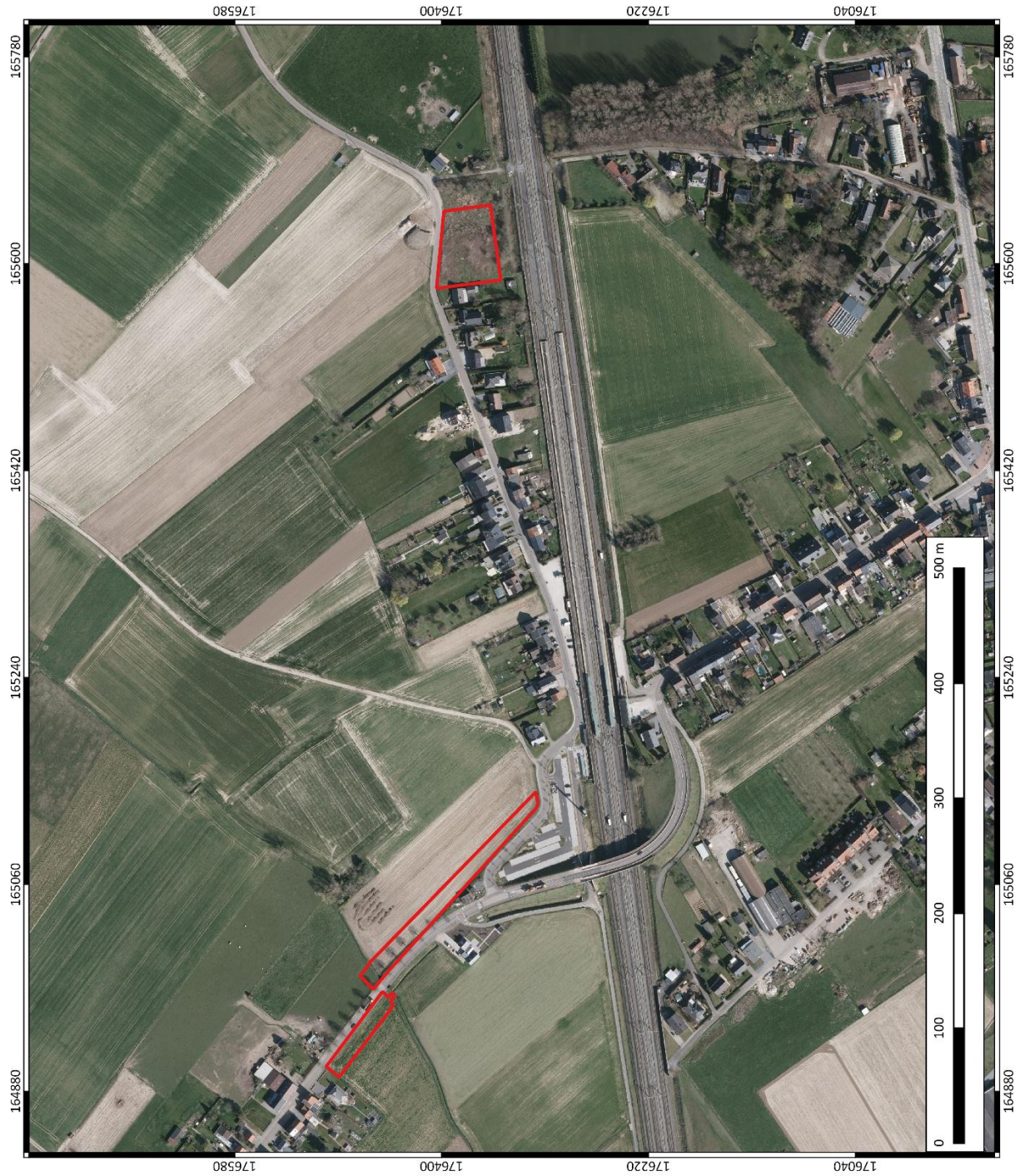
⁴⁹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020 fig.3

					GEOFYSISCH ONDERZOEK – INDIEN ZE AL IETS OPLEVEREN – LASTIG TE INTERPRETEREN ZIJN EN ZAL EEN DEFINITIEVE INTERPRETATIE VAN DE GEGEVENS DIE DOOR EEN DERGELIJK ONDERZOEK KUNNEN WORDEN GEGENEREERD AFHANKELIJK ZIJN VAN EEN ONDERSTEUNENDE INGREEP IN DE BODEM.
VELDKARTERING	JA	NEE	NEE	NEE	HET TERREIN IS VOORAFGAANDE INGEBRUIK GEWEEST ALS AKKER. DIT RESULTEERT IN VONDSMATERIAAL WAARVAN DE OORSPRONG NIET TE ACHTERHALEN IS EN WAARBIJ DE LINK MET HET TERREIN MOEILIK GELEGD KAN WORDEN. DAARNAAST IS EEN DEEL VAN HET PLANGEBIED VERHARD
LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK	JA	JA	NEE	JA	EEN LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK IS NOODZAKELIJK OM DE BODEMOPBOUW TE ACHTERHALEN, OM HET STEENTIJD-POTENTIEEL IN TE SCHATTEN EN DE DIEPTE VAN HET ARCHEOLOGISCH VLAK TE KUNNEN BEPALEN.
VERKENNEND/ WAARDEREND BOORONDERZOEK	JA	MSS	NEE	MSS	INDIEN HET LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK WIJST OP EEN INTACTE BODEM, IS ER KANS DAT STEENTIJD BEWAARD IS BINNEN HET PLANGEBIED. OM DIT VERDER TE ONDERZOEKEN KUNNEN ARCHEOLOGISCHE BORINGEN NOODZAKELIJK ZIJN.
PROEFPUTTEN- ONDERZOEK STEENTIJD	JA	MSS	NEE	MSS	INDIEN HET LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK WIJST OP EEN INTACTE BODEM EN HET ARCHEOLOGISCHE BOORONDERZOEK LITHISCHE ARTEFACTEN AAN HET LICHT BRACHT, KUNNEN PROEFPUTTEN NOODZAKELIJK ZIJN OM HET PREHISTORISCH POTENTIEEL VERDER IN TE SCHATTEN.
PROEFSLEUVEN/ PROEFPUTTEN ONDERZOEK	JA	MSS	NEE	MSS	INDIEN EEN ARCHEOLOGISCH RELEVANT NIVEAU AANWEZIG BLIJKT TE ZIJN EN DIT DREIGT TE VERSTOREN DOOR DE GEPLANDE WERKEN ZIJN PROEFSLEUVEN DE MEEST GESCHIKTE METHODE OM DE OPENSTAANDE VRAGEN M.B.T. SPORENSITES TE BEANTWOORDEN.

In eerste instantie is een landschappelijk bodemonderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek gaat de bodemopbouw na en achterhaalt waar het archeologisch vlak zich bevindt. Dit is essentieel om na te gaan of de geplande werken mogelijk aanwezige archeologie zullen verstoren.

2.4.4 Afbakening onderzoeksterrein

De afbakening van het onderzoeksterrein voor het vervolgonderzoek werd bepaald aan de hand van de reeds gekende verstoringen binnen het plangebied. De geplande ingrepen binnen en langsheen het gabarit van de huidige wegenis zullen niet dieper reiken dan de reeds aanwezige verstoringen. De DWA-leidingen die dieper zullen komen te liggen dan de huidige rioolinfrastructuur kennen slecht een beperkte afmeting. Het akkerland waar de bufferbekkens zullen aangelegd worden beschikt mogelijk nog over een intacte bodem. Voor het terrein waar grondverbetering zal uitgevoerd worden kan niet met zekerheid gesteld worden of de bodem hier al dan niet verstoord werd.

BAAC ARCHEOLOGIE EN BOUWHISTORIE	Kortenbergh, Kouterstraat - Kerselarenstraat		Legende Onderzoeksterrein	
	Afbakening onderzoeksterrein			
	Projectnummer BAAC 2021-0547 Projectcode bureauonderzoek 2021D229			
	Datum: 30-4-2021 Schaal: 1:3000			

Plan 19: Plangebied met afbakening van de zone voor landschappelijk bodemonderzoek /
 proefsleuvenonderzoek (digitaal; 1:1; 30/04/2021)

3 Samenvatting

Naar aanleiding van de aanvraag voor omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen op het terrein gelegen te Geraardsbergen, Kersenlarenstraat - Kouterstraat, heeft BAAC Vlaanderen een archeologienota opgesteld. Er werd enkel een bureauonderzoek uitgevoerd. Binnen het plangebied van ca. 14.661 m² groot zal een nieuwe weginfrastructuur gerealiseerd worden en een nieuwe gescheiden riolering. Daarnaast zullen twee bufferbekkens worden aangelegd langs de Kouterstraat en een pompinstallatie. Voor de tijdelijke opslag van het materiaal voor de geplande werken zal op een terrein grenzend aan de Kerselarenstraat een grondverbetering plaatsvinden. De aanleg van de bufferbekkens en het uitvoeren van de grondverbeteringswerken zal het potentieel archeologisch bodemarchief verstoren.

Het doel van de archeologienota was het inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied en het opstellen van een programma van maatregelen voor een eventueel vervolgonderzoek. Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, stelt BAAC Vlaanderen bvba vast dat tot op heden onvoldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het plangebied afdoende te staven. Er is een algemene middelhoge archeologische verwachting voor artefacten- en sporensites vanaf de prehistorie tot de middeleeuwen.

Verder onderzoek wordt geadviseerd over het een deel van het plangebied, aangezien het archeologisch niveau hier mogelijk verstoord zal worden bij de uitvoering van toekomstige bodemingrepen. Om het archeologisch potentieel in te schatten worden in eerste instantie landschappelijke boringen geadviseerd. Dit met als doel om na te gaan waar het archeologische niveau zich bevindt binnen het plangebied en of de bodemopbouw nog intact is. Het potentieel vervolgtraject na dit landschappelijk bodemonderzoek wordt verder beschreven in het programma van maatregelen van deze archeologienota.

4 Lijsten

4.1 Figurenlijst

Figuur 1: Plannen van de toekomstige inplanting deel 1	8
Figuur 2: Plannen van de toekomstige inplanting deel 2	9
Figuur 3: Plannen van de toekomstige inplanting deel 3	10
Figuur 4: Plannen van de toekomstige inplanting deel 4	11
Figuur 5: Plannen van de toekomstige inplanting grondverbetering	12
Figuur 6: Plannen van de toekomstige inplanting bufferbekken en pompinstallatie	12
Figuur 7: NW-ZO hoogteverloop van terreinen	20
Figuur 8: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied	24

4.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 28/04/2021)	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 28/04/2021)	3
Plan 3: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto (digitaal; 1:1; 28/04/2021)	6
Plan 4: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) met waterwegen (digitaal; 1:1; 28/04/2021)	17
Plan 5: Plangebied en hoogteverloop op het DHM (digitaal; 1:1; 30/04/2021)	18
Plan 6: Plangebied en hoogteverloop op het DHM (digitaal; 1:1; 30/04/2021)	19
Plan 7: Plangebied op de tertiairgeologische kaart (digitaal; 1:50.000; 28/04/2021)	22
Plan 8: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000 (digitaal; 1:50.000; 28/04/2021)	23
Plan 9: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (digitaal; 1:20.000; 28/04/2021)	25
Plan 10: Plangebied op de Villaretkaart (analoog; onbekend; 28/04/2021)	28
Plan 11: Plangebied op de Ferrariskaart (analoog; 1:25.000; 28/04/2021)	28
Plan 12: Plangebied op de Vandermaelenkaart (analoog; 1:20.000; 28/04/2021)	29
Plan 13: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen (analoog; 1:2500; 28/04/2021)	29
Plan 14: Plangebied op de Poppkaart (analoog; 1:1.250-1:7.500; 28/04/2021)	30
Plan 15: Plangebied weergegeven op de orthofotograafische kaart van 2000-2003 (digitaal; 1:1; 30/04/2021)	31
Plan 16: Plangebied weergegeven op de orthografische kaart van 2005-2007 (digitaal; 1:1; 30/04/2021)	31
Plan 17: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart (digitaal; 1:1; 30/04/2021)	34
Plan 18: Synthesepan op GRB-basiskaart en DHM (digitaal; 1:1; 30.04.2021)	37
Plan 19: Plangebied met afbakening van de zone voor landschappelijk bodemonderzoek / proefsleuvenonderzoek (digitaal; 1:1; 30/04/2021)	4041

4.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Geplande werken met verstoringsdiepten	13
Tabel 2: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.	32
Tabel 3: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio	35
Tabel 4: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode	38

5 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2021. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_geen_TC_20190322.pdf.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020. Een beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/images/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf.
- AGIV, 2021a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Digitaal Hoogte Model. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootchalig Referentiebestand (GRB). Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021d. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, zomeropnamen, kleur, 2000-2003, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021e. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, zomeropnamen, kleur, 2005-2007, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021f. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- Anon, 2017. Kortenbergh: Erfgoedcommissie verslag 2017. Available at: <https://www.kortenbergh.be/erfgoedcommissie-verslagen-2017>.
- CAI, 2021. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.
- CLAESEN, J. et al., 2018. *Erps-Kwerps Rijckenberghoeve*, Available at: <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/15774>.
- DOV VLAANDEREN, 2021a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2021b. Databank Ondergrond Vlaanderen, neogeen/paleogeen (tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2021c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- GEOPUNT, 2021a. GEOPUNT VLAANDEREN.

- GEOPUNT, 2021b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2021c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2021d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2021e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2021f. GEOPUNT VLAANDEREN: Villaretkaart (1745-1748). *GEOPUNT, 2021. GEOPUNT VLAANDEREN: Villaretkaart (1745-1748)*.
- GEOPUNT, 2020. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845).
- GEOPUNT, 2021g. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854).
- GOOSSENS, E., GULLENTOPS, F. & VANDENBERGHE, N., 2007. *Toelichting bij de quartairgeologische kaart van België, Vlaams Gewest: kaartblad 32 Leuven*, Leuven.
- GULLENTOPS, F., CLAES, S. & VANDENBERGHE, N., 2001. *Kaartblad 32 Leuven. Toelichtingen bij de geologische kaart van België - Vlaams Gewest*, Brussel.
- GYSELING, M., 1960. *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*, Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek. Available at: <http://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?page=toc>.
- INVENTARIS ONROEREND ERFGOED, 2021. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.
- JANSSENS, C., 2019. Kortenbergh. Available at: <https://medium.com/@christiaanjanssens/kortenbergh-76abc22f9f2d>.
- KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2020. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.
- DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000*., Leuven.
- VANDENBERGHE, N. & GULLENTOPS, F., 2001. *Toelichtingen bij de geologische kaart van België Vlaams gewest: Kaartblad 32, Leuven (1:50.000)*., Brussel.

6 Bijlagen

6.1 Plannen van toekomstige inplanting 1/4

6.2 Plannen van toekomstige inplanting 2/4

6.3 Plannen van toekomstige inplanting 3/4

6.4 Plannen van toekomstige inplanting 4/4

-